

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KELAM VE İSLAM FELSEFESİ BÖLÜMÜ
KELAM ANABİLİM DALI

97416

**SÜLEYMANİYE KÜTÜPHANESİ'NDEKİ
MEZHEPLER TARİHİ İLE İLGİLİ
ESERLERİN TANITIMI**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi	
Dem. No:	97416
Tas. No:	297.69 TOP.5

Mehmet TOPRAK

Danışman

Prof. Dr. Bekir TOPALOĞLU

İstanbul 1992

İÇİNDEKİLER

Önsöz.....	2
Kısaltmalar.....	5
Transkripsiyon İşaretleri.....	7
Süleymaniye Kütüphanesi'ndeki Mezhepler Tarihi İle İlgili Eserler.....	8
Sonuç.....	58
Bibliyoğrafya.....	59
Eserler İndeksi.....	62
Müellifler İndeksi.....	66
Tanıtılan Eserlerin Muhtevâlarıyla ilgili karma İndeks..	69

ÖNSÖZ

İlmî araştırmalarda literatür bilgisinin önemi ve gerekliliği tartışma kabul etmez bir gerçektir. Araştırma tekniklerinin de ilmî araştırmalarda öncelikle öngördüğü husus kaynak bilgisidir. Zira yapılan araştırmanın ciddi ve kalıcı olması, araştırma alanıyla ilgili literatürün iyi bilinmesine bağlıdır. Asli kaynaklarına inilmeden yapılan araştırmaların sıhhat ve güvenilirlikleri ise daima tartışma konusudur. Bu sebeple biz, Özellikle Mezhepler Tarihi gibi, kökü geçmişe dayanan, hem siyâset, hem de düşünce tarihiyle çok sıkı bağları olan bir alanda araştırmalar yapmak istediğimiz için, geçmiş ve geçmişteki düşünce birikimini tanımadan yapılacak araştırmaların sağlıklı ve orijinal olamayacağı düşüncesinden hareketle, akademik çalışmaların ilk basamağı kabul edilen Yüksek Lisans'da tez konumuzu tesbit ederken, öncelikle şu iki hususu gözönünde bulundurduk: 1. Yapacağımız çalışmanın kendi alanımızla ilgili kaynakları tanımaya yönelik olması. 2. Çalışmamızın daha sonraki araştırmalarımıza zemin hazırlaması. Neticede - daha önce benzeri bir araştırma yapılmadığını da dikkate alarak- Mezhepler Tarihi'yle ilgili eserlerin tanıtımı konusunda çalışma yapmaya karar verdik.

Kaynak eserleri tanımanın yolu ise kütüphanelerden geçmektedir. Memleketimiz- özellikle de İstanbul- kütüphane açısından oldukça zengin bir ülkedir. Biz de kütüphane sayısının çokluğunu ve konunun genişliğini gözönüne alarak çalışmamızı, barındırdığı zengin ve nâdide islâmî eserler bakımından dünyanın en önemli kültür merkezlerinden biri olarak kabul edilen Süleymaniye Kütüphanesi'nde gerçekleştirmeyi tercih ettik.

Fiş bilgilerinden hareketle, kütüphanedeki tüm kitapların taranmasıyla gerçekleştirdiğimiz dökümanter çalışma neticesinde konumuzla ilgili 150'ye yakın eser ortaya çıktı. Daha sonra bu eserler üzerinde bizzat yaptığımız incelemelerde bunların bir kısmının fişlere yanlışlıkla işlendiğini, bir kısmının da konumuzla ilgili olmadığını gördük. Bu tetkikât Sonucunda elimizde Mezhepler Tarihi'yle ilgili, - çoğu yazma olmak üzere - 106 eser kaldı. Ve biz de

çalışmamızı bu eserler üzerinde gerçekleştirdik.

Eserleri tesbit ederken Ehl-i Sünnet dışı mezheplerle ilgili olmalarını özellikle gözönünde bulundurduk. Sadece Eş'ariyye-Mâturîdiyye ihtilafına dair eserleri- Ehl-i Sünnet'in bu iki büyük kolunun birbirinden farklı görüşlerini ihtiva etmeleri sebebiyle- bu ölçünün dışında tuttuk ve çalışmamıza dahil ettik.

Sonuç olarak, kütüphanede konumuzla ilgili olarak tesbit ettiğimiz kaynakları, genelde üç guruba ayırmamız mümkündür: I- Mezhepler (fırkalar) hakkında bilgi veren eserler.(el-Fırak, Mezâhib-i bâtile, Fırak-ı dâlle v.b.). II- Ehl-i Sünnet dışı fırkalara karşı yazılan reddiyeler. (er-Redd ale'z-zenâdika, er-Redd ale'l-Vehhâbiyye, er-Redd ale'l-Mücessime v.b.). III- Eş'ariyye-Mâturîdiyye ihtilâfına dair eserler.

Eserlerin tanıtımında takip edilen metod

Eserler müelliflerinin vefat tarihleri dikkate alınarak, kronolojik olarak sıralanmıştır.*

Tanıtımda sırasıyla, müllifin-meşhur ismi öne alınmak suretiyle-tam adı ve vefat tarihi, eserin tam adı, kütüphanedeki bölümü ve numarası, ebadı, varak ve satır sayısı, yazı çeşidi, müstensihî, istinsah tarihi, ve tezhipli olup olmadığı belirtilmiştir. (Matbû eserlerde ise, eserin kütüphanedeki bölümü ve numarasından sonra, cilt sayısı, ebadı, sayfa numarası, basıldığı yer ve tarih belirtilmiş, ayrıca varsa tahkik veya neşredenler zikredilmiştir.). Daha sonra eserin baş ve son kısmından birer satır örnek verilerek muhtevaya geçilmiştir. Eserlerin muhtevası fazla ayrıntıya girilmeden kısa ve öz olarak verilmiştir. Kullanımı yaygın ve meşhur olan matbu eserlerin muhtevalarının zikredilmesine ise gerek duyulmamıştır.

Kütüphanede birden fazla nüshası olan eserlerin bir nüshası esas alınmış, diğer nüshalar ise bölümleri ve numaralarıyla ayrıca belirtilmiştir. Esas alınan nüshada, yazma olması ve istinsah tarihinin eski olması gözönüne alınmıştır

* Müelliflerinin vefat tarihleri hakkında kaynaklarda yeterli bilgi bulunamayan 18 eser, tezin son kısmında , müellif adı esasına göre alfabetik olarak sıralanmış, hemen akabinde de müellifleri tesbit edilemeyen 4 risale, Müllifleri Meçhul Eserler başlığı altında yine alfabetik olarak verilmiştir.

Tanıtımı yapılan her eserden sonra *kaynaklar* başlığı altında, eser ve müellifiyle ilgili bilgilerin bulunabileceği bazı kaynaklar zikredilmiştir.

Ayrıca kullanımı kolaylaştıracağı düşüncesiyle, tezin sonuna, tanıtımı yapılan eserlerin ve müelliflerinin - alfabetik olarak- toplu birer listesiyle, tanıtılan kitapların muhtevâlarıyla ilgili karma bir indeks eklenmiştir.

Dileğimiz bir başlangıç kabul edebileceğimiz bu mütevazi çalışmanın bu alanda yapılacak araştırmalara öncülük etmesi ve ilim dünyasına yeni ve kalıcı eserler kazandırmasıdır.

Son olarak, gerek tez konusunun tesbitinde, gerekse çalışmalarım esnasında yardım ve tavsiyelerini esirgemeyen sayın hocam ve tez danışmanım Prof. Dr. Bekir Topaloğlu'na ve emeği geçen bütün hoca ve arkadaşlarıma teşekkürü bir borç bilirim.

Mehmet TOPRAK

İstanbul 1992.

KISALTMALAR

A'lâm: (Hayreddin Zirikli), el-A'lâm: Kâmûsü terâcim, I-X,Kahire 1954-59.

a.mlf.: Aynı müellif.

b.: İbn.

bb.: Başka başka.(birbirinden farklı).

B.B: Büyük boy.

bk: Bakınız.

BL: Büyük-Larousse, I-XX, İstanbul 1986-90.

c.: Cilt.

DİA: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, İstanbul 1988---

GAS: (Fuat Sezgin), Geschichte des Arabischen Schrifttums, I-IX, Leiden 1967-84.

GAL: (Carl Brockelmann), Geschichte der Arabischen Litteratur, I-II, Leiden 1943-49.

GAL, Suppl.: Geschichte der Arabischen Litteratur Supplementband, I-III, Leiden 1937-42.

FMI.: (Abdulcebbar Abdurrahman), Fihrisu Matbûati'l-Irakiyye, Bağdad 1978.

FMTO.: (Tırâzî Mübeşşir), Fihrisu Matbûati't-Türkiyyeti'l-Osmâniyye, I-III, Kahire 1982

h.: Hicrî

HEDİYYE: (Bağdatlı İsmâil Paşa), Hediyyetü'l-ârifîn esmâu'l-müellifîn ve âsâru'l-musannifîn, I-II, İstanbul 1951-55.

hz.: Hazreti.

İA: İslam Ansiklopedisi, I-XIII, İstanbul 1940-88.

K.B.: Küçük Boy.

KÖPRÜLÜ: (Ramazan Şeşen-Cemil Akpınar-Cevat İzgi), Köprülü Kütüphanesi Yazmalar Kataloğu, I-III, İstanbul 1986.

KZ: (Kâtib Çelebi), Keşfu'z-zunûn an esâmi'l-kütüb ve'l-funûn, I-II,

İstanbul 1941-43.

KZZ: (Bağdatlı İsmail Paşa), İzâhu'l-meknûn fi'z-zeyl alâ Keşfi'z-zunûn an esâmi'l-kütüb ve'l-funûn, I-II, İstanbul 1945-47.

(m): Matbû

ML: Meydan-Larousse, I-XIII, İstanbul 1969-73.

MLF: (Ömer Rıza Kehhâle), Mu'cemu'l-müellifîn, I-XV, Dımaşk 1957-61-- Beyrut ts.

MMI: (Kûrkîs Avvâd), Mu'cemu'l-müellifi'l-ırâkiyyîn, I-III, Bağdad 1969.

MÜNECCİD: (Selahaddin el-Müneccid), Mu'cemu'l-mahtûtâtî'l-matbûa, I-V, Beyrut 1968.

NEVÂDİR: (Ramazan Şeşen), Nevâdiru'l-mahtûtâtî'l-Arabiyye fî mektebâti Türkiye, I-III, Beyrut 1972-75.

O.B.: Orta boy.

OM: (Bursalı Mehmed Tahir), Osmanlı Müellifleri, I-III, İstanbul 1972.

s.: Sayfa.

SERKİS: (Yûsuf İlyân Serkis), Mu'cemu'l-mahtûtâtî'l-Arabiyye ve'l-muarrebe, I-II, Kahire 1346/1928.

SO: (Mehmed Süreyya), Sicilli Osmânî, I-V, İstanbul 1308-1315--- Heppenheim, Bergsrasse 1971.

str.: Satır.

ŞAKÂİK: (Taşköprüzâde), eş-Şakâiku'n-nu'mâniyye fî ulemâ-i devleti'l-Osmâniyye .(nşr.Ahmet Subhi Furat), İstanbul 1405/1985

ŞAKÂİKZ: Şakâiku'n-nu'mâniyye Zeyilleri, I-V, (Neşr. Abdulkadir Özcan), İstanbul 1989

trc.: Tercüme.

ts.: Tarihsiz.

vb.: Ve benzeri.

vr.: Varak..

TRANSKRİPSİYON İŞÂRETLERİ *

đ	ض
h	خ
s	ث
z	ذ
‘	ع
ğ	غ
k	ق
ş	ص
ž	ض
h	ح
t	ط
z	ظ
^	Uzatma işareti.

* Transkripsiyon işâretleri sadece bibliyoğrafyada kullanılmıştır.

**SÜLEYMANİYE KÜTÜPHANESİNDEKİ MEZHEPLER TARİHİ
İLE İLGİLİ ESERLER ***

1. **AHMED b. HANBEL**, Ebu Abdillâh Ahmed b. Muhammed b. Hanbel eş-Şeybânî el-Mervezî (ö.241/855)

er-Redd ale'l-Cehmiyye ve'z-Zenâdika الرد على الجهمية والزنادقة

Hacı Mahmut ef. 22/4

1 c. B.B. 531-543 s.

Delhi, ts.

اوله: الحمد لله الذي جعل في كل زمان فترة من الرسل بقايا من اهل العلم يدعون من ضل
آخره: وترك دين الشيطان ودين جهم وشيعته والحمد لله رب العالمين.

Muhtevâsı: Eser genel olarak iki bölümden ibarettir. Birinci bölüm Cehmiyye'nin Kur'an'la ilgili şüphelerinin reddine, ikinci bölüm ise Cehmiyye'nin Allah'ın sıfatlarıyla ilgili görüşlerinin reddine dairdir.

Kaynaklar: MLF,II,96; GAL,Suppl.,I,310; GAS,I,507-598; Goldziher, "Ahmed b. Hanbel ", İA,I,170-172; Yusuf Şevki Yavuz, "Ahmed b. Hanbel, İtikâda dair görüşleri". DİA,II,75-87.

2. **CÂHİZ**, Ebû Osman Amr b. Bahr (ö.255/869)

Risale fi beyâni mezâhibi's-şîa رسالة في بيان مذاهب الشيعة

İzmirli İ. H. 3636/10

1 c. O.B. 178-185 s.

Kahire, ts.

اوله: اعلم يرحمنا الله تعالى واياك ان شيعة علي رضي الله عنه زيدي ورافضي ...
آخره: لانه لا ذكر الا وهو حامل عند ذكره ولا شرف الا وهو وضع عند شرفه.

Muhtevâsı: Eserde , Şîa'nın esas itibariyle Zeydiyye ve Râfiziyye olmak üzere iki gurub olduğu ifade edildikten sonra, imâmet konusu ele alınmakta, imâmetin gerekliliği ve ümmeti birleştirici yönü vurgulanarak, imâmet konusunda Zeydiyye'nin görüşleri belirtilmektedir.

* Eserler müelliflerinin vefat tarihleri dikkate alınarak sıralanmıştır.

Kaynaklar: MLF,VIII,7; GAL,I,158-159; GAL,Suppl.,I,239-242; İA,III,12

3. **İBN KUTEYBE**, Ebu Muhammed Abdillâh b. Muslim b. Kuteybe ed-Dîneverî (ö.276/889).

el-İmâme ve's-siyâse

الامامة والسياسة

Fatih 4207

300x205, 200x125

219 vr. 21 str.

Nesih, 1015 h. , Tezhipli.

اوله : قال ابو محمد عبدالله بن مسلم بن قتيبة نفتح كلامنا بحمد الله وتقدس ناد...
آخره: فهرب محمد من بين يديه فبعث في طلبه فاخذه وقتله.

Muhtevâsı: Eserde, Hz. Ebûbekr'in hilâfetinden başlayarak, Abbâsî halîfelerinden Me'mûn'un hilâfetine kadar uzanan dönemde, islam dünyasında cereyan eden olaylar anlatılmaktadır.

Eserin Diğer Nûshaları: Ayasofya 2785 ; Celal Ökten. 282/1-2 (m).

Kaynaklar: GAL,I,120; GAL,Suppl.,I,184-187; C. Brockelmann, "İbn Kuteybe", İA,V,762; SERKÎS,I,211-212.; NEVÂDİR,I,148.

4. **el-Eş'arî**, Ebu'l-Hasen Ali b. İsmâil (ö.324/936).

Makâlâtü'l- islâmiyyîn

مقالات الاسلاميين

İzmirli.İ.H. 976

1 c. O.B. 400 s.

İstanbul, 1928, Dârulfunûn İlahiyat Fak. neşriyatı.

اوله: الحمد لله ذي العزة والافضال والجود والنوال احمده على ما خص وعم من نعمه...
آخره: فقال بعضهم انه يقدر على خلاف المراد ولكنه لا يفعل الا المراد وشبهوا ذلك...

Eser sondan eksiktir. Tırnovalı bölümü, 1178 numarada kayıtlı 400 sahîfelik bir nûshası daha mevcuttur.

Kaynaklar: GAL,I,208; GAL,Suppl.,I,345-346; MLF,VII,49; H. Ritter, "Eş'arî", İA,IV,392; KÖPRÜLÜ,I,420.

5. **KULEYNÎ**, Muhammed b. Yakub b. İshak Ebû Ca'fer
(ö.328/939)

el- Usûl mine'l-kâfi الاصول من الكافي

Esad Ef. 416

300x200, 240x140

290 vr. 27 str.

Nesih.

اوله: الحمد لله المحمود لنعمه المعبود لقدرة المطاع في سلطانه المهروب لجلاله المرغوب.
آخره: ان يكون يدك العليا عليه فانعل، علي بن ابراهيم عن...

Eser sondan eksiktir.

Muhtevâsı: Eser, Şii-İmâmiyye'nin ana kaynağı durumundaki hadis külliyyâtının ilk kitabıdır. Başlıca şu bölümleri ihtivâ etmektedir: Kitâbu'l-akl ve'l-cehl, Kitâb-u fazl'l-ilm, Kitâbu't-tevhîd, Kitâbu'l-hucce, Kitâbu'l-îman, Kitâbu'd-duâ, Kitâb-u azameti'l-Kur'ân, Kitâbu'l-muâşere.

Eserin Diğer Nûshaları: Esad Efendi 414

Kaynaklar: GAL,I,199; GAL,Suppl.,I,320; A'lâm,VIII,17.

6. **el-BAĞDÂDÎ**, Şerif Raziyyuddîn Muhammed b. Hüseyin
(ö.406/1015)

Nehcu'l-belâğa

نهج البلاغة

Hamidiye 409/1

190x100, 115x50

302 vr. 12 str.

Nesih, Arif b. Muhammed b. Ali el-Evhadî et-Tabîb, 945 h., Tezhipli.

اوله: اما بعد حمد الله الذي جعل الحمد ثمتا لنعمانه ومعاذا من بلاته وسبيلا الى...
آخره: وما توفيقنا الا بالله عليه توكلنا وهو حسبنا ونعم الوكيل.

Eserin Diğer Nûshaları: Ayasofya 4343, 4344, 4346, 3187; Reisulkuttab 941, 942, 943; Tırnovalı 1547; Laleli 1956; Zühdi Bey 80; Fatih 4140; İzmirli İ. H. 3105 (m); Abdulğani Ağa 212 (m). Matbu Nûshalardan İzmirli İ. H. bölümü, 3105 numarada kayıtlı olanı, Muhammed Abduh'un tashihi ve kısa açıklamalarıyla 1321 h.'de Kahire'de basılmıştır.

Kaynaklar: GAL,I,510-511; GAL,Suppl.,I,705; KZ,II,1991.

7. **el-BAĞDÂDÎ**, Ebû Mansûr Abdulkâhir b. Tahir b. Muhammed (ö.429/1037)

el-Fark beyne'l-firak الفرق بين الفرق

İzmirli İ.H. 1053

1 c. B.B. 355 s.

Kahire, 1328/1910

أوله: الحمد لله فاطر الخلق وموجده ومظهر الحق ومنجده الذي جعل الحق وزرا لمن اعتقده...
آخره: في بيان عصمة الله...

Eser sondan eksiktir.

Kaynaklar: GAL,I,482; GAL,Suppl.,I,666-667; İA,II,213; A'lâm,IV,183.

8. **İBN HAZM**, Ebû Muhammed Ali (ö.456/1064)

el-Fasl fi'l-milel ve'l-ehvâ ve'n-nihal الفصل في الملل والأهواء والنحل

Crh. 1267

260x175, 200x135

371 vr. 25 str.

Nesih, Ahmed b. Saîd, 772 h.

أوله: الحمد لله كثيرا وصلى الله على محمد... أما بعد فان كثيرا من الناس كتبوا في..
آخره: من الارض والماء معا فتبارك الله احسن الخالقين لا معقب لحكمه ولا اله غيره جل .

Eserin Diğer Nüshaları: Fatih 3153/1; Bağdatlı V. Ef. 824; İzmirli İ. H. 102/1-5 (m); Reisulkuttâb 555 (m); Tırnovalı 1153 (m); H. Kazım 39/1 (m); İzmir 861/1-5; 1152/1 (m).

Kaynaklar: GAL,Suppl.,I,692-697; C. Van Arendonk, "İbn Hazm ", İA,V,748; MLF,VII,49.

9. **YEMÂNÎ**, Muhammed b. Mâlik b. Ebi'l-Fezâil el-Hammâdî (ö.470/1077)

Keşfu'l- esrârı'l- bâtinîyye ve ahhârı'l- karâmita

كشف الاسرار الباطنية واخبار الكرامطة

Celal Ökten 108

1 c., B.B., 46 s.

Kahire, 1357/1939, Zâhid el-Kevserî'nin mukaddimesiyle.

اوله: قال محمد ابن مالك رحمة الله عليه اعلموا ايها الناس المسلمون عصمكم الله بالاسلام
آخره: والصيام والزكاة والحج الى بيت الله الحرام فاهلكهم الله بذنوبهم .

Muhtevâsı: Eserin mukaddimesinde Kevserî, Bâtıniyye'nin menşei, tarihî gelişimi, görüşleri ve kolları hakkında bilgiler vermektedir. Eser, Bâtıniyye'nin bâtil te'villerini ve kullandıkları ıstılahları beyan etmek maksadıyla yazılmıştır. Ayrıca mezhebin önde gelen temsilcilerinden, Meymûn el-Kaddâh, Ebû Saîd el-Cenâbî, Hasan b. Mihran, Muhammed b. Zekerıyya ve Ali b. Fazl el-Cedenî hakkında kısa bilgiler verilmektedir.

Kaynaklar: GAS,I,610,626; A'LÂM,VII,239.

10. **İSFERÂİNÎ** (Şahfûr), Ebu'l- Muzaffer Tahir b. Muhammed (ö.471/1078)

et-Tabsîr fi'd- dîn ve temyîzi'l- fırkatı'n- nâciyeti anı'l- fıraki'l-hâlikîn

التبصير في الدين و تمييز الفرقة الناجية عن الفرق الهالكين

Fatih 2905

237x161, 185x125

32 vr. 33 str.

Ta'lik, Muhammed b. Muhammed b. Yakûb el- Buhârî, 700 h.

اوله: الحمد لله رب العالمين والصلاة على رسوله محمد وآله اجمعين واصحابه البررة ...
آخره: ولاخراتناالذين سبقونا بالايمان ولا تجعل في قلوبنا غلا للذين آمنوا .. الخ.

Muhtevâsı: Hz.Peygamber'in vefatından sonra ortaya çıkan ihtilaflar...İslam dünyasında zuhûr eden fırkalar : Zenâdika, İmâmiyye, Keysâniyye, Havâric, Kaderiyye, Mürctie, Neccâriyye, Dırâriyye, Kerrâmiyye, Cehmiyye, Müşebbihe ve Mülhide. Eserin son kısmında ise Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat inancı anlatılmaktadır

Eserin Diğer Nûshaları: Fatih 2906/1; Şehid Ali Pş. 1574/1.

Kaynaklar: KZ,I,340; GAL,I484; GAL,Suppl.,I,669; HEDİYYE,I,430; NEVÂDİR,I,290.)

11. **eş-ŞİRÂZÎ**, Ebu'l-Ferec Abdulvâhid b. Muhammed b.

Ali (ö.486/1093)

a) **Risâle fî beyânî fırakı'd-dâlle** رسالة في بيان فرق الضالة
Süleymaniye 1033/4
214x155, 162x80
242^b-246^b vr. 17 str.
Nesih.

اوله: قال ابو الفرج... اهل البدع والضلال في الاصل ست فرق الحرورية والرافضة...
آخره: والحرام والبدعة يقولون اول من ابتدع الاحاديث من انكر على ائمة المسلمين.

Muhtevâsı: Harûriyye, Revâfız, Kaderiyye, Cebriyye, Cehmiyye, Mürcie ve bu fırkaların kolları.

b) **Cuz'un fihî imtihânu's-sünnî mine'l-bid'î**

جزء فيه امتحان السني من البدعي

Şehid Ali Pş. 2763/5
173x125, 129x92
51a-69^b vr. 14 str.
Nesih, Yusuf Muhammed b.Yusuf el-Hekkârî, 669 h.

اوله: قال الشيخ... قال ابو الفرج عبدالواحد بن محمد... سألتني وقتك الله لشكره ان ..
آخره: و قوله تعالى يسألونك عن الاهلة قل هي مواقيت للناس.

Muhtevâsı: Eserde, Kur'an ve Sünnet'den delilleriyle birlikte, soru-cevap şeklinde 72 mesele zikredilerek, Ehl-i Sünnet akîdesi ile bid'at ehlinin akîdesi arasındaki farklar belirtilmeye çalışılmıştır. Mesela: Bir kişiye, Allah akılla mı bilinir, yoksa şeriatle mi? Diye sorulsa, şeriatle bilinir derse, sünnîdir; Akılla bilinir derse, mütezilîdir, denilmekte; ve bu şekilde 72 mesele zikredilerek, sünnî-bid'î ayrımı için ölçüler verilmektedir.

Eserin, Şehid Ali Pş. 2763/6 numarada kayıtlı 70^a-75^b varakları arasında bir özeti bulunmaktadır. Bu eserde de yine aynı meseleler Kur'an ve Sünnet'den deliller verilmeksizin zikrolunmaktadır.

Kaynaklar: A'LÂM, IV, 327; NEVÂDİR, I, 274.

12. **el-IRÂKÎ**, Ebû Muhammed Osman b. Abdullah b. Ebi'l-Hasen (ö.500/1106)

el- Fırak

الفرق

Süleymaniye 791/1

175x130, 115x95

54 vr., 21 str.

Nesih, Ali b. Yasin b. Muhammed.

اوله: الحمد لله رب العالمين والصلاة على خير خلقه... وبعد فهذا كتاب في ذكر الفرق
آخره: وهو حسينا ونعم الوكيل وصلى الله... واكرم رسله وسلم تسليما كثيرا .

Muhtevâsı: Nâsıbiyye, Harûriyye, Acârîde, Hâriciyye, Mârikiyye, Revâfız, İmâmiyye, Zeydiyye, Cebriyye, Kaderiyye, Müşebbihe, Muattıla, Sufustâiyye ve bu fırkaların kendi içlerinde ayrıldıkları kollar.

Kaynaklar: GAL, Suppl., I, 757; MLF, VI, 258.

13. **ŞEHRİSTÂNÎ**, Muhammed b. Abdülkerim (ö.548/1153)

el- Milel ve'n- nihal

الملل والنحل

Damad İbrahim Pş. 802

265x180, 190x130

110 vr., 27 str.

Nesih Kırmısı, 889 h.

اوله: الحمد لله حمدا لشاكرين بجميع محامده كلها على جميع نعمائه كلها...
آخره: بالجوار بقره فيدخل في غمار جنده وحزبه والحمد لله رب العالمين.

Eserin diğer nüshaları: Laleli 2443, 2444, 2445; Ayasofya 2369, 2370; Rşd. 985/18; Crh. 1266; Reisulkuttab 553, 554; Dügümlü Baba 4496/18; Esad Ef. 1299; Fatih 3152; Serez 1242; Harput 398; Şehid Ali Pş 1731, 1732; İzmirli İ. H. 1003; Mahmud Pş. 302; İzmirli İ. H. 1002, 1004 (m); İzmir 861/1-2 (m); Tırnovalı 1152/2 (m); Hüs. K. 39/2 (m).

Kaynaklar: KZ, II, 1821; GAL, I, 550-551; GAL, Suppl., I, 762; Muhammed Tanci, "Şehristanî", İA, XI, 393; MLF, X, 187; MÜNECCİD, I, 82; KÖPRÜLÜ, I, 420.

14. **KURTUBÎ**, Ahmed b. Ömer b. İbrahim Ebu'l-Abbâs el-Ensârî (ö.656/1258).

Risâletu'r- redd ale'l- mücessimeti ve's-şîa

P

S

رسالة الرد على المجسمة والشعبة

Crh. 1024/2

250x150, 200x130

213^b-251^a vr., 25 str.

Nesih, Muhammed b. Osman b. Ahmed.

اوله: الحمد لله رب العالمين والصلاة على محمد... وبعد فلما ذكرنا ما وفقنا عليه من اسماء
آخره: فعل حادث والحوادث لا تكون صفة ذات الله تعالى والحمد لله رب العالمين.

Muhtevâsı: Allah hakkında ayn, kadem, esâbi', yed, arş, istivâ ve cenb sıfatlarının isbâtı.

Kaynaklar: GAL,I,481; GAL,Suppl.,I,664; A'LÂM,I,179; İbn Kesîr, *el-Bidâye ve'n-Nihaye*, Beyrut, 1966, XIII, 213.

15. **SUKÛNÎ**, Ebû Ali Ömer b. Muhammed b. Halil (ö.717/1317).

Kitâbu'l- muktazab mine't-temyîz limâ fi'l-Keşşâf mine'l-i'tizâl fi'l-kitâbi'l- azîz

كتاب المختضب من التمييز لما في الكشف من الاعتزال في الكتاب العزيز

Laleli 351

210x150, 165x90

115 vr. 25 str.

Nesih.

اوله: سمي قوم دلالة اللفظ على ما وضع له مطابقة ودلالته على جزء ما وضع له من
آخره: ولا حول ولا قوة الا بالله العلي العظيم والحمد لله رب العالمين .

Muhtevâsı: Eser, Zemahşeri'nin Keşşâf adlı tefsirinde zikrettiği i'tizâlî görüşleri reddetmek maksadıyla yazılmıştır. İsim-tesmiye, rahmet, ilim, hidayet, amel-îman münasebeti, rızık, kalplerin mühürlenmesi (hatm), fîsk, fâsık, istivâ, hikmet, kelim sıfatı, amel ve kesb konularında Zemahşeri'nin görüşleri reddedilmekte ve Ehl-i Sünnet'in görüşleri savunulmaktadır.

Eserin Diğer Nûshaları: Amcazade Hüseyin Pş. 79; Kılıç Ali Pş. 178; Crh. 235; Kadızâde Mehmed Ef., 235; Şehid Ali Pş. 1722/2; Mihrişah Sultan 42.

Kaynaklar: GAL,Suppl.,I,509; MLF,VII,309.

16. **el-HILLÎ**, Cemâleddin Hasan b. Yûsuf b. Ali b. el-Mutahhir (ö.726/1325).

Minhâcu'l-Kerâme fî ma'rifeti'l-îmâme

منهاج الكرامة في معرفة الإمامة

Serez 3907/2

193x103, 102x54

59^b-108^b vr., 15 str.

Ta'lik.

اوله: الحمد لله الواحد الكريم الواجد المتقدس عن الشريك ...

آخره: انزال الشكر على رسول الله صلى الله عليه وسلم وشرك معه المؤمنين الا في ..

Eser sondan eksiktir.

Muhtevâsı: I- Mezheplerin imâmet hakkındaki görüşleri. II- İmâmiyye'nin bu konudaki görüşü. III- Hz. Ali'nin imâmetinin delili. IV- Oniki imam'ın imâmetlerin delilleri. V- Hz. Ebûbekr'in imâmeti hakkında öne sürülen delillerin reddi.

Kaynaklar: GAL, Suppl., II, 206-207.

17. **İBN TEYMIYYE**, Takiyyuddîn Ebu'l-Abbas Ahmed b. Abdulhalîm (ö.728/1328).

Risâle fî'r-redd ale'n-nusayriyye

رسالة في الرد على النصيرية

İzmirli İ. H. 3633/5

1 c., 94-102 s.

Kahire, 1323 h., Muhammed Bedreddin Ebû Firas'ın tahkikiyle.

اوله: سئل شيخ الإسلام... تقي الدين ابو العباس احمد بن... تيمية رحمه الله عن ..

آخره: والحمد لله رب العالمين وصلاته وسلامه على خير خلقه سيدنا محمد .

Muhtevâsı: Nusayriyye'nin, Ali'yi ilah kabul etmek, içkiyi helal saymak, gibi bâtil inançlarını reddetmek maksadıyla kaleme alınmış bir eserdir. Müellif bu kişilerle ilgili olarak, bunların Yehûd ve Nasârâ'dan daha kâfir olduklarını söylemekte ve İslâm'a zararlarının da daha fazla olduğunu beyan etmektedir.

Kaynaklar: MLF, I, 261; SERKİS, I, 55-57; Moh. Ben Cheneb, "İbn Teymiyye", İA, V, 825.

18. **SUBKÎ**, Ebû'l-Hasen Takıyyuddîn Ali b. Abdulkâfî
(ö.756/1355).

a) **ed-Durretu'l-muziyye fi'r-redd alâ İbn Teymiyye**

الدرة المضية في الرد على ابن تيمية

Celal Ökten 105/1

1 c., O.B., 80 s.

Şam, 1347 h.

اوله: الحمد لله الذي ارسل رسله بالهدى ودين الحق ليظهره على الدين كله...

آخره: وصلى الله على سيدنا محمد وآله وصحبه... والتابعين لهم باحسان.

Muhtevâsı: Eserin ilk bölümlerinde İbn Teymiyye'nin fikhî konulara dair bazı görüşleri reddedildikten sonra, son bölümde " **el-İ'tibâr bi bekâi'l-cenneti ve'n-nâr**" adıyla, İbn Teymiyye'nin, Cehennem'in bekâsıyla ilgili olarak ileriye sürdüğü görüşler âyetler ve hadisler ışığında reddedilmektedir.

b) **Kasîdetu'l-karrâ fi'l-ihtilâf beyne'l-Eş'arî ve'l-Mâturîdî**

قصيدة الغر في الاختلاف بين الأشعري والماتوريدي

Reîsulkuttâb 297/4

209x150, 150x100

54^a-56^b vr., bb. str.

Nesih.

اوله: يا صاح ان عقيدة النعمان والأشعري حقيقة الإيمان

آخره: وعلي ابن النعمان والباقر انهم النجوم لمتد خيران.

Muhtevâsı: İmanda istisna, irâde, mukallidin îmanı, kesb, Allah'a îmanın aklen vacib olup olmadığı konularında Eş'ariyye ve Mâturîdiyye arasındaki görüş farklılıkları.

c) **es-Seyfu'l-meslûl ale'z-zındîk ve sâbbi'r-rasûl**

السيف المسلول على الزنديق وساب الرسول

Bağdatlı Vehbi Ef. 2074/9

209x143, 157x70

17^b-20^b vr., 23 str.

Nesih, 1124 h.

اوله: الحمد لله الناصر لاوليائه القاهر لاعدائه... وبعد فهذه رسالة مرسومة بالسيف .
آخره: والتعريض فيه كالتصريح وقال بعضهم يطرح القتل وراء التشكيل.

Muhtevâsı: Eserde, Zındık'ın târifi, ne tür fiillerin Rasûlullah'a sövme yerine geçtiği, Ehl-i Beyt'e, Enbiyâ ve Melâike'ye sövmenin hükmü; Bu fiilleri işleyenlerin dinen durumları; Canları, malları, cenâzelerinin yıkanıp yıkanmayacağı konusuyla, Kur'an'la alay edenlerin ve Allah'a sövenlerin şer'i durumu zikredilmektedir.

Kaynaklar: GAL, Suppl., II, 102-103; KZ, II, 1018; MLF, VII, 127; Joseph Schacht, "Subkî", İA, XI, 82.

19. **BÂBERTÎ**, Şeyh Ekmeleddin Muhammed b. Mahmud (ö.786/1384).

Risâle fi beyân-i mezâhibi'l- bâtile رسالة في بيان مذاهب الباطلة

H. Beşir Ağa 656/44

295x171, 245x115

224a-224b vr., 34 str.

Ta'lik, 995 h.

اوله: الحمد لله... قال النبي عليه الصلاة والسلام من احدث حدثا في الإسلام فقد هلك.
آخره: ونسأل الله اثبتنا على دين الإسلام وجعلنا ممن يدعوا الى دارالسلام.

Muhtevâsı: Eserde, Havâric, Revâfız, Kaderiyye, Cebriyye ve Mürcie'nin temel fikirleri belirtildikten sonra, bu fırkaların kendi içlerinde ayrılmış oldukları gurupların da sadece isimleri zikredilerek, fırka sayısı Hz. Peygamberin, "Ümmetim yetmiş üç fırkaya ayrılacaktır,..." hadîsine dayalı olarak 73'e çıkarılmaktadır.

Eserin Diğer Nûshaları: H.Hüsnü Pş., 771/10; Lala İsmail 706/8.

Kaynaklar: KZ, I, 852; MLF, XI, 298; HEDİYYE, II, 171.

20. **el-BUHÂRÎ**, Alaadin Muhammed b. Muhammed (ö.841/1438).

Ma'rifetu'z- zındık min gayrihî معرفة الزنديق من غيره

H. Mahmud Ef. 1014/2

207x147, 170x115

7b-8b vr., bb. str.

Nesih.

اوله: قال الشيخ الإمام المحقق... علاء الدين البخاري اعلم ان الكافر اسم لمن لا إيمان ..
آخره: فجزائه جهنم خالدا فيها وغضب الله عليه ولعنه وأعد له عذا بها عظيما.

Muhtevâsı: Eserin baş kısmında Kâfir, Münâfık, Mürted, Müşrik, Kitâbî, Dehrî, Muattıl ve Zındık'ın tanımı yapılmaktadır. Daha sonra Müşrik, Münâfık ve Zındık kelimeleri ele alınarak, bu kelimelerin birbirinden farkı ve bu kelimelerle tesmiye olunan kişilerin şer'an durumları belirtildikten sonra, Zındık'ın diğerlerinden farkı anlatılmakta ve Zındık hakkında kısa açıklamalarda bulunmaktadır.

Kaynaklar: A'LÂM, VII, 276.

21. **DEYRÎ**, Sadeddin b. Seyyidinâ Mevlânâ Şemseddin Muhammed (ö.867/1462).

es-Sihâmu'l-hârîka fi'r-redd ale'z-zenâdika

السهام الحارقة في الرد على الزنادقة

Şehid Ali Pş. 1635/1

210x153, 133x103

41 vr., 19 str.

Nesih, 995 h.

اوله: وصلى الله على سيدنا محمد... قال... محمدالديري... الحمد لله الذي جعل الروية
آخره: وما حصل فيه من الخلاف في وصفه وفي حكمه وفي الإعتداد بتوبته او ردها.

Muhtevâsı: Eserde zındık kelimesinin lughat ve ıstılâhî anlamı ile zındıkların ne tür bir inanca sahip oldukları belirtildikten sonra, bu kişilerin tevbelerinin kabul olunup olunmayacağı, katl edilmelerinin caiz olup olmadığı gibi meseleler Kur'an ve Sünnet'den delillerle, fukahânın da görüşlerine yer verilerek incelenmektedir. Eserin son bölümünde ise müellif bu kişiler hakkında kendi değerlendirmelerine yer vermektedir.

Kaynaklar: KZ, II, 1010; MLF, IV, 213.

22. **AHAVEYN**, Mevlânâ Muhyiddin Muhammed

(ö.904/1498).

Risâle fî ahkâmî'z-zındîk

رسالة في احكام الزنديق

İbrahim Ef. 859/2

200x103, 140x81

20^b-25^a vr., 17 str.

Nesih, 989 h.

اوله: الحمد لله...وبعد فهذه مجلة مرتبة على فصول فصل في التعريفات: الزنديق.

آخره: وفي سائر الاحكام بالرواية القوية اللهم زد دولته وشوكته ورأفته ورفعته .

Muhtevâsı: Eserde Zındık'ın târifî ve Sâbbe'nin kimler olduğu belirtildikten sonra; Allah'a, peygamberlere, meleklerle, Ehl-i Beyt'e ve ashâba sövmenin hükmü; Bu kişilerin tevbelerinin kabul edilip edilmeyeceği, cenazelerinin yıkanıp yıkanmayacağı konusu, ve ayrıca Kur'an'la alay edenlerin hükmü ile bunların şehâdetlerinin kabul edilip edilmeyeceği meselesi anlatılmaktadır.

Kaynaklar: KZ,I,843,870; ŞAKÂİK,188-189; ŞAKÂİKZ,I,207.

23. **GAMRÎ**, Ahmed b. Bedreddin b. Sadeddin (ö.905/1499).

es-Sihâmu'l-mârîka fî esmâî'l-fırakî'd-dâlle fî'r-redd ale'z-zenâdika

السهام المارقة في اسماء الفرق الضالة في الرد على الزنادقة

Laleli 3736/6

210x150, 110x90

108^b-113^a vr.,23 str.

Nesih.

اوله: احمد من الملحدین قد قمع وین السنی من الذی ابتدع آیاته اثر لها...

آخره: وانما الخرقه خیر ستر تستر کل فاجر ویر.

Muhtevâsı: Zenâdika, Mülhide, Mârîka, Mükâşife ve Münecime'nin anafikirleri.

Kaynaklar: GAL,Suppl.,II,173; NEVÂDİR,I,316.

24. **SUYÛTÎ**, Celâleddin Ebûlfazl Abdurrahman

(ö.911/1505).

İlgâmu'l-hacer li men zekkâ sâbbe Ebî Bekr ve Ömer

القام الحجر لمن زكى ساب ابي بكر وعمر

Esad Ef. 3623/6

206x150, 146x92

78b-89a vr., 17 str.

Nesih, Abdulhalim b. Ahmed.

اوله: اما بعد حمدا لله والصلاة والسلام على محمد... فقد سمعت من بعض ...
آخره: اصحابك الغرا نجم زهرت و هم على من يليدهم رجم.

Muhtevâsı: Eserde ashâbın fazîletine dair hadisler zikredilerek, ashâba,- özellikle de Hz. Ebû Bekr ve Hz. Ömer'e - küfredenlerin durumu anlatılmakta, ve ulemânın konuyla ilgili görüşlerine yer verilmektedir.

Eserin Diğer Nüshaları: Esad Ef. 3678/10; Lala İsmail 678/49; Fatih 5294/17; Süleymaniye 708/130; Reisulkuttâb 1157/7.

Kaynaklar: KZ,I,158; GAL,II,180-204; GAL,Suppl.,II,191; Abdulkadir Karahan, "Suyûtî", İA,XI,258-263; MLF,V,128.

25. İBN KEMAL (Kemalpaşazâde), Şemseddin Ahmed b. Süleyman b. Kemalpaşa (ö.940/1534).

a) Risâle fi firakı'd-dâlle

رسالة في فرق الضالة

Laleli 3711/20

218x200, 165x70

114b-116a vr., bb. str.

Nesih, 1123 h.

اوله: قال النبي... من احدث حديثا في الإسلام هلك ومن ابتدع بدعة فقد ضل..
آخره: ...والا تباع بادابهم عن تلقاء بقلب سليم ورزقنا بلطفه جنات النعيم.

Muhtevâsı: Havâric, Revâfız, Kaderiyye, Cebriyye, Cehmiyye ve Mürcie'nin temel fikirleri ile bu fırkaların kendi içlerinde ayrılmış oldukları grupların sadece isimleri.

Eserin Diğer Nüshaları: Hamidiye 186/41; Reisulkuttâb 1197/3; Rşd. 1031/30; K. Ali Pş 1028/56; Pertev Pş 653/32.

b) el-İhtilâf beyne'l-Eş'arî ve'l-Mâturîdî

الاختلاف بين الاشعري والماتوريدي

Laleli 3711/21

218x200, 165x70

116^a-116^b vr., bb. str.

Nesih, 1123 h.

اوله: اعلم ان المسائل المختلف فيها بيننا وبين الاشعية احدى عشر مسألة...
آخره: ..لانه يادي الى ترجيح المسبي على المحسن وذلك غير جائز والله اعلم.

Muhtevâsı: Eş'ariyye ile Mâturîdiyye arasında ihtilaf konusu olan meşhûr meselelerden onbir tanesinin kısaca izâhı.

Eserin Diğer Nûshaları: Süleymaniye 1068/9 ; Yazma Bağ. 607/5 ;
Tırnovalı 1847

c) Risâle fî tekfîri revâfız

رسالة في تكفير روافض

Ayasofya 4794

220x120, 190x110

43^a vr., bb. str.

Nesih.

اوله: الحمد لله العلي العظيم القوي الكريم والصلاة على محمد الهادي صراط...
آخره: ..كما قال تعالى يا ايها النبي جاهد الكفار والمنافقين واغلظ عليهم ومأواهم جهنم.

Muhtevâsı: Râfızîler'in, Hz. Ebûbekr ve Hz. Ömer'e sövdükleri, şeriatı küçümsedikleri, Şah İsmail adlı reislerinin helal kıldığı şeyleri helal, haram kıldığı şeyleri haram kabul ettikleri gerekçesiyle küfre düştüklerinin beyanı.

Eserin Diğer Nûshaları: Halet Ef. 815/22 ; Pertev Pş. 621/13.

d) Risâle fî tahkîki mâ kâle'l-kâilîne bi'l-hâl min ashâbina ve ashâbi'l-i'tizâl

رسالة في تحقيق ما قال القائلين بالحال من اصحابنا واصحاب الإعتزال

Laleli 3646/15

185x135, 115x85

127^b-132^a vr., 15 str.

Nesih.

اوله: الحمد لله الملك المتعال ذي الجلال والجمال والصلاة على من بلغ احسن النعال...
آخره: ..اذ يتهدم اساس الاستدلال المذكور كما لا يخفى على مثاله اذ في تأمل ذلك نظر

Muhtevâsı: Ehl-i Sünnet ile Mûtezile'nin ahvâl terimi etrafındaki tartışmaları.

Eserin Diğer Nûshaları: Ayasofya 4820,4297; Bağdath V. Ef. 2041/54;
Rşd. 1031/27; Ç. Abdullah Ef. 392/12; Esad Ef. 3618/19,3787/10,3646/32;
H. Beşir Ağa 199/2; Hamidiye 186/53;188/8; H. Hüsnü Pş. 65/35;
Karaçelebizade 344/8; Laleli 3646/14; Pertev Pş. 653/39 ; Reisulkuttab

1155/6; Ş. Ali Pş. 2737/32.

e) **Risale fî tashîhi lafzı'z-zındık** رسالة في تصحيح لفظ الزندیق

Laleli 2433/5

194x120, 130x75

41b-45a vr., 19 str.

Ta'lik, 968 h.

اوله: الحمد لله ولي التوفيق... وبعد فهذه رسالة معمولة في تصحيح لفظ الزندیق
آخره:... ولا يستحي من الخلاق او قدما را سخا في عمل التقوى والإيمان من الخالق.

Muhtevâsı: Zındık kelimesinin lafzî ve ıstılâhî anlamı ile Zındık'ın şer'î hükmünün beyanı.

Eserin Diğer Nüshaları: H. Beşir Ağa 199/9; 199/8; Kılıç Ali Pş. 1028/63; M. Arif-M. Murad 77/12; Dügümlü Baba 351/14; Reisulkuttab 1155/4; 1158/27; Pertevniyal 945; Amcazade Hüseyin Pş. 454/7; Esad Ef. 3551/36; 3587/10; 3634/15; 1365/5; 3618/8; 3646/43; 3652/22; 3821/6; Ayasofya 4794; 4820; 2374; 4797; Fatih 5337/8; 5340/4; H. Mahmud Ef. 1046/10; Rşd. 1005/12; 1053/1; Hkm. 937/39; Halet Ef. 239/6; İsmihan S. 428/11; Laleli 3698/4; 3761/8; 3675/5; Hamidiye 186/32; 188/11; Pertev Pş. 653/28; H. Hüsnü Pş. 65/31; 121/28; Aşir Ef. 430/44; Süleymaniye 708/30; 1045/22; 1046/7; Bağdatlı V. Ef. 2041/40; 2114/8; 2141/4; Ş. Ali Pş. 1708/6; 2737/41; İzmirli 3650/28 (m) ; Turnovalı 1850/8 (m) ; Kasidecizade 695/8 (m) ; H. Mahmud Ef. 268/8 (m).

f) **Fetvâ der hakkı kızılbaş**

فتوی در حق کزلباش

Esad Ef. 3548/3

205x140, 155x68

45-47 vr., 21 str.

Ta'lik.

اوله: الحمد لله العلي العظيم القوي الكريم والصلاة والسلام على محمد....
آخره:... اللهم انصر من نصر الدين واخذل من خذل الدين آمين يا معين.

Muhtevâsı: Kızılbaşların kâfir, bu kişilere karşı savaşılanların gazi, ölenlerinse şehid olduklarının beyânı.

Eserin Diğer Nüshaları: O.Huldi Öztürkler 35/5.

Kaynaklar: GAL, Suppl. Nr. 58; Nihal Atsız, "Kemalpaşa-Oğlu'nun Eserleri", İÜ. Ed. Fak. Şarkiyat Mecmuası, sy. VI (1966), s. 71-112; sy. VII (1972), s. 83-135.; GAL, Suppl. II, 673, Nr. 147; KZ, I, 860; HEDİYYE, I, 141-142; GAL, Suppl. Nr. 3; İsmet Parmaksızoğlu, "Kemal-Paşazâde", İA, VI, 561-566; A'LÂM, V, 3885; OM, I, 352; MLF, I, 238; ŞAKAİKZ, I, 381-3826.

ŞEYHZÂDE, Abdurrahîm b. Ali (ö.944/1537).

Nazmu'l-ferâid ve cem'ul-fevâid

نظم الفرائد وجمع الفوائد

Kasidecizade 687

223x165, 140x65

28b-92b vr., 21 str.

Nesih, 1175 h.

اوله: بسم الله الرحمن الرحيم وبه نتقي الحمد لمن وجب له وجوب الوجود لذا ته ..
آخره:....محمد وآله وصحبه اجمعين وعلى سائر الانبياء والمرسلين .

Muhtevâsı:Eserde Eş'ariyye ile Matûrîdiyye arasında ihtilâf konusu olan meselerden 40 tanesi (40 ferîde içerisinde) zikrolunmaktadır. Bunlar sırasıyla; Vucûb(Tefsîru'l-vucûb), vucûbun ademî olup olmadığı, vücûdun zât üzerine zâit olup olmadığı, Bekâ, Kudret, İrâde, Sem' ve Basar sıfatları, Kelâm, Kelâm-ı nefsi, Tekvin, eşyanın tekevvünü, isim-müsemmâ, kazâ ve kader, müteşâbihât, tevfiik, teklîf-i mâlâ yutâk, Allah'ın fiillerinde hikmetin lüzumu, hikmet sıfatının ezeli olup olmadığı, hulfu'l-vaîd, Allah'ın kabîh iş işleyip işlememesi, küfrün aklen affı, hüsn ve kubuh, Allah'a îmanın aklen vâcib olup olmadığı, İmanın hakikati, İmanın artması ve eksilmesi, mukallidin îmanı, naklî delillerin kesinlik ifâde edip etmeyeceği, İmanın mahluk olup olmadığı, İman- islam farkı, İmanın sürekliliği, saadet-şakavet, İmânda istisna, enbiyanın vefatlarından sonra da rasûl olup olmadıkları, nübüvvetle erkeklik şartı, İnsan peygamberlerin melek peygamberlerden üstünlüğü, kudretin iki zıt şeye taalluku, kulun kudretinin tesiri, İyka' (إيكا ma'dûm-u mahz mıdır, değil midir?, İrtidattan sonra iman edildiğinde amellerin avdet edip etmeyeceği, kafirlerin ayrıca ibâdeti terkle cezalandırılıp cezalandırılmayacakları konulardır. Hâtîmede ise Şemm, Zevk ve Lems'in Allah hakkında birer sfat-ı zâide olup olmadığı konusu işlenmektedir.

Kaynaklar: GAL,Suppl.,II,659; MLF,V,209,210.

27. ZİVÂRÎ, Ali b. Hasan (ö.960/1552).

**Kitâbu terceme-i keşfu'l-ğumme fî ma'rifeti'l-eimmeti'l-
isnâ aşer**

كتاب ترجمه كشف الغمة في معرفة الأئمة الإثنا عشر

H. Hüsnü Pş. 854
 305x160, 215x102
 379 vr., 29 str.
 Ta'lik, 1083 h., Tezhipli.

اوله: حمد بلا حد واحصى وسباس بلا عد وثها معبودي....
 آخره: ...الحمد لله على التمام والصلاة والسلام على محمد خير الانام وآله عترته الكرام.

Muhtevâsı: Metni Bahâuddin Ali b. İsa Erbili'ye ait olan eserde, Hz. Peygamber'in, Hz. Fâtımâ'nın ve sırasıyla Oniki imam'ının hayatları anlatılmaktadır.

Kaynaklar: GAL, Suppl.I, 713; HEDİYYE, I, 745; SERKİS, I, 421.

28. LÜTFİ PAŞA (ö.961/1554)

Risâle-i fırak-ı dâlle

رساله فرق ضاله

Ayasofya 2195

190x140, 145x80

109^b-122^b vr. 18 str.

Nesih, Musa b. Fazlullah, 1111 h.

اوله: الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام... اما بعد برندن صكره اي طالب...
 آخره: رؤيتك نفيته معتزليه موافق اعتقاد اتدكلراجلنن آزب هلاك اولديلر.

Muhtevâsı: Eserde, Ehl-i Sünnet'in on şianı belirtildikten sonra, Havâric, Cebriyye, Revâfız, Kaderiyye, Müşebbihe, Mürctie ve bu fırkaların kendi içlerinde ayrıldıkları kollar hakkında bilgiler verilmektedir.

Kaynaklar: SO, IV, 91; OM, III, 95.

29. el-HEYTEMÎ, Şihâbuddîn Ebu'l-Abbâs Ahmed b. Hacer (ö.974/1567)

Savâiku'l-muhrika fi'r-redd alâ ehli'r-revâfızı ve'z-zındıka

صوائق المحرقة في الرد على اهل الروافض والزندقه

Crh. 391

200x150,130x100
284 vr.,15 str.
Nesih, 977 h.

اوله: الحمد لله الذي اختص نبيه محمد صلى الله عليه وسلم باصحاب كالنجوم...
آخره:...وارحمت وترحمته على ابراهيم وعلى آل ابراهيم في العالمين رينا إنك حميد مجيد

Muhtevâsı: I- Hz. Ebûbekr'in hilafetinin keyfiyyetinin beyanı ve hilafetinin hak olduğuna dair aklî ve naklî deliller. II- Ehl-i Beyt büyüklerinden Şeyheyn hakkında varid olan senalar. III- Hz. Ebûbekr'in üstünlüğü, ümmetin en faziletlisi olduğu. IV- Hz. Ömer, Hz. Osman, Hz. Ali ve Hz. Hasan'ın hilafetleri ve üstün vasıfları. V- Ehl-i Beyt'in fazileti. Eserin son kısmında ise Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'ın sahâbe hakkındaki itikadı anlatılmaktadır.

Eserin Diğer Nûshaları: Ayasofya 3294; Bağdatlı V. Ef. 632/1; Esad Ef. 1255; Fatih 3128; Hamidiye 773; H. Hüsnü Pş. 1166/1; Harput 275/2; İbrahim Ef. 468; İzmirli 928/1; K. Ali Pş. 266,267; L. İsmail 273; Laleli 2406; Reisulkuttab 541; Tahir Ağa 91/1; Tırnovalı 941/1,942/1; C. Ökten 578/1 (m); H. Mahmud Ef. 1256 (m); İzmir 877/1 (m).

Kaynaklar: GAL,II,508-511; GAL,Suppl.,II,527; KZ,II,1083; MLF,II,152.

30. **EBU'S-SUÛD el-İMÂDÎ**, Muhammed b. Muhammed
b.Mustafa (ö.982/1574).

a) **Risâle fî hakkı'r-revâfız**

رسالة في حق الروافض

Lala İsmail 706/33

200x130,165x90

239a-240b vr.,20 str.

Nesih.

اوله: قزلباش طائفستك شرعا قتالي حلال اولوب عسكري اسلامدن آنلري...
آخره:...جمعي ارجوزه واراچيز كلور بعضلر قشده مصرعلري قصير اولان شعره رجز ديرلر

Muhtevâsı: Râfızîlerin çeşitli fiilleri hakkında Ebûssuûd efendinin fetvaları.

b) **Ehlu'l-bid'aya ait bir risâle**

اهل البدعيه عائد بر رساله

Lala İsmail 706/31

200x130,170x100
232^b-233^a vr.,24 str.
Nesih.

اوله: اهل قبلدن اولان فرق ضالکه آنلره اهل اهراده...
آخره:...بيوردكمزه ادل دليلدر والله الهادي واليه سواء السبيل.

Muhtevâsı: Cebriyye, Kaderiyye, Revâfız, Havâric, Muattıla ve Müşebbihe hakkında kısa ve öz bilgiler.

c) Yezîdân tâifesinin şer'an katillerinin helal olduğuna dair fetva

يزيدان طائفستك شرعا قتيلىرتك حلال اولدغنه دائر فتوى

H. Hüsnü Pş. 694/4
220x160,155x125
15-16 vr., bb. str.
Nesih.

اوله: بو مسئله بياننده ائمه حنفيه وشافعيدين جواب بو وجهله دركه.....
آخره:...الله ويردم ولا اعلم الغيب وسيعلم الذين ظلموا اي متقلب يتقلبون.

Muhtevâsı: Yezîdân tâifesinin katl edilmelerinin helal olup olmadığı ve gerekçeleri üzerine Ebûssuud efendinin bir fetvasıdır.

Kaynaklar: OM,I,306; SO,I,168-170.

31. **MİRZA** (Mahdum), Muînuddin Eşref (ö.988/1580).

en-Nevâkız fî reddi'r-revâfız

النواقض في رد الروافض

Reisulkuttab 562

210x151,163x105

118 vr., 23 str.

Nesih, Muhammed b. Hasan Kudsî, 989 h.

اوله: بحمدك اللهم لا اله الا انت وحدك لا شريك لك اليك المصير...
آخره:...لا ارى الله الى الحشر غيره سلطانا انه ميسر الآمال والاماني.

Muhtevâsı: I- İman ve İslamın tanımı. II- Ashabın faziletine dair ayet ve hadisler. III- Hz. Ebûbekr'in fazileti hakkında ayet ve hadisler. IV- Hulafâ-i Râşidîn'in hilafetlerinin ve hilafetteki sıralamanın hak olduğuna dair deliller. V- Rafizîlerin bozuk itikadlarının reddi. VI- Ashâba -

özellikle de Hulafâ-i Râşidîn'e - la'n edenler hakkında fukahânın görüşleri. VII- Rafizîlerin âkibetleri hakkında rivayetler...Eserin zeyl kısmında ise sahîh itikad konusu anlatılmaktadır.

Eserin Diğer Nüshaları: Ayasofya 2249; Esad Ef. 1293; Laleli 2231; Yenîcamî 756,757.

Kaynaklar: GAL,II,586-587; GAL,Suppl.,II,658; MLF,XII,312.

32. YAHYA BEY (Şair), (ö.990/1582).

Kasîde der hakk-ı kızılbaş

قصيدة در حق كزلباش

Esad Ef. 3436/30

230x139,bbxbb

109^b-110^a vr.,bb. str.

Ta'lik.

اوله: جكلوم آق سنجفله شرقه جري قره طوراغه قره لم... اينسون ملحد ايله ..
آخره:...بزي يوقدن وار ايدن ايكي جهان يولد شي حشره دك حكمكه رام ايله .

Muhtevâsı Râfizîlerin zemmi ve kötû fiillerinin beyânı.

Kaynaklar: OM,II,434; ŞAKAİK Z,II,41,257,366,480.

33. el-ESÎRÎ, Kadızâde Muhammed Efendi (ö.990/1582).

Mümeyyizetü mezhebi'l-Mâturîdiyye an mezhebi'l-gayriyye

مميزة مذهب الماتوريدية عن مذهب الغيرية

Kasidecizade 675/5

217x161, 155x73

50^a-59^b vr.,17 str.

Nesih, Ali b. Hüseyin Trabzonî, 1177 h.

اوله: الحمد لله الذي علا شأنه وجلا برهانه وجعلنا من اهل الحق واقدرونا على عزم الافعال..
آخره:...والحمد لله على الإختتام والصلاة على رسوله وعلى آله وصحبه اجمعين.

Muhtevâsı: Cebriyye ve Kaderiyye mezhebine karşı Ehl-i Sünnet'in, ihtiyârî fiillerin kesbi konusundaki görüşünün haklılığı ve isbatı.

Eserin Diğer Nüshaları: Yazma Bağ. 1287/1.

Kaynaklar: GAL, Suppl., I, 346; ŞAKAİKZ, III, 478-479; OM, I, 375.

34. **VÂNÎ**, Mustafa b. Abdullah (ö. 1000/1591).

Risâle fî redd-i kavî-i men kâle inne'l-abde mecbûrun felâ ihtiyare lehû inde ehli's-sunne

رسالة في رد قول من قال ان العبد مجبور فلا إختيار له عند اهل السنة

H. Hüsnü Pş. 260/10

220x150, 155x75

140^b-153^b vr., 19 str.

Rik'a.

اوله: الحمد لله الذي لا اله الا هو الها واحدا صمدا وسيحان الذي ما اتخذ....
آخره: من مذهب الاشعرية والحنفية فما عداه ضلال وزيف القلوب.

Muhtevâsı: (Kasas Sûresi 40) âyetine dayalı olarak, ihtiyârı reddedenlere, bu âyetin tefsiri mahiyetinde cevap verilmektedir.

Kaynaklar: OM, I, 460.

35. **ALÎ el-KÂRÎ**, Ebu'l-Hasen Nuruddin Ali b. Sultan Muhammed el-Kârî (ö. 1014/1605).

a) **Şemmu'l-avârız fî zemmi'r-revâfız** شم العوارض في ذم الروافض

Hamidiye 1439/27

200x160, 130x80

218^b-244^b vr., 19 str.

Nesih, Şeyh Ahmed b. Muhammed.

اوله: الحمد لله الخالق البرايا والشكر لمواهب العطايا.... اما بعد فيقول الراجي بربه
آخره: .. ما افتيت احدا لكون العنا لهم والوزر علينا حسبي الله ونعم الوكيل.

Muhtevâsı: Eserde, enbiyâya, ashâba (özellikle Şeyheyn'e), evliyâya ve ulemâyâ sövmenin hükmü belirtilerek, Hz. Ali ve şîası, Havâric, Revâfız, Hz. Ali'yi yüceltenler, Nusayriler, Mûtezile, Mürctie, Neccâriyye ve Müşebbihe hakkında bilgiler verilmektedir. Eserin son bölümünde ise iftâ ve müftülere gereken şartlar anlatılmaktadır.

Eserin Diğer Nûshaları: Damad İ. Pş. 298/45; Hkm. 944/16; Rşd.

995/12.

b) **Sülâletü'r-risâle fî zemmi'r-revâfız min ehli'd-dalâle**

سلالة الرسالة في ذم الروافض من اهل الضلالة

Hamidiye 1439/28

200x160, 130x80

244^b-246^a vr., 19 str.

Nesih, Şeyh Ahmed b. Şeyh Muhammed.

اوله: الحمد لله وحده والسلام على من لا نبي بعده فهذه سلالة الرسالة في ذم...
آخره: وقصاصه عصمن الله من الزلل وختم لنا بالحسنى عند حلول الاجل.

Muhtevâsı: Ashâbın fazîleti hakkında âyet ve hadisler, Şeyheyn'e sövmenin küfr degil, fîsk olduğuna dair Kitap, Sünnet, İcma ve Kıyas'dan deliller.

Eserin Diğer Nüshaları: Esad Ef. 3524/9; Rşd. 985/30.

Kaynaklar: GAL,II,517-523; KZZ,II,21; MLF,VII,100; Ahmet Özel, "Ali el-Kârî", DİA,II,403-405; Cağfer Karadaş, Ali el-Kârî'nin Akâide Dair Eserleri ve Bazı İtikâdî Görüşleri, (M.Ü.Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 1992, s. 52-53.

36. **el- HÎTÎ**, Ali b. Şeyh Ahmed (ö.1025/1616).**es-Seyfu'l- bâtir li rigâbi's- şîati ve'r- râfızati'l- kevâfir**

السيف الباتر لرقاب الشيعة والرافضة الكوافر

Bağdatlı Vehbi Ef. 676

203x123, 150x72

51 vr., 15 str.

Nesih, İlyas b. Rasul Ağa, 1226 h.

اوله: الحمد لله الذي الهتنا لمعرفته وهدانا الى طريق ملته وجعلنا من امة خير بريته..
آخره: سبحان ربك رب العزة عما يصفون وسلام على المرسلين والحمد لله رب العلمين.

Muhtevâsı: I- Sahabeyi sevmeye teşvik. II- İlk dört halîfenin hilâfetlerinin hak olduğuna dair deliller. III- Râfızîlerin ve Şîilerin bu husustaki şüphelerinin reddi. IV- Bu mezheplerin menşei, söz, fiil ve itikadların çirkinliği; Müntesiplerinin katledilmeleri, çocuk ve kadınlarının esir

alınmaları ve malları hakkındaki hükümler.

Kaynaklar: GAL,II,588; MLF,I,754;

37. **ÂMİLÎ**, Bahaeddin Muhammed b. Hüseyin b. Abdüssamed (ö.1031/1622).

ez- Zubde fi usûli mezhebi'l- imâmiyye

الزبدة في أصول مذهب الإمامية

Esad Ef. 1009

195x129, 110x65

40 vr., 9 str.

Ta'lik, 1075 h.

اوله: ابهى اصل ييتني عليه الخطاب واولى قول فصل ينتمي عليه اولو الالباب..

آخره: والحمد لله على نعمائه والصلاة على سيد انبيائه و اشرف اوليائه.

Muhtevâsı: İlim, delil, kaziyye, şer'i hükümler, edille-i şer'iyye; Kitab, Sünnet, İcmâ ve Delil-i aklî.

Kaynaklar: MLF,IX,242; Ömer Okumuş, "Âmilî, Bahaeddin", DİA,III,60.

38. **ŞİRVÂNÎ**, Muhammed Emin b. Sadreddin (ö.1036/1626).

Muhtasar fi beyânî makâlâti ehli'l-âlem ve'l-mezâhibi'l-muhtelife

مختصر في بيان مقالات أهل العالم والمذاهب المختلفة

İzmir 114

200x140, 135x65

81 vr., 15 str.

Nesih, Ahmed b. İbrahim, 1061 h.

اوله: الحمد لله الذي جعلنا من الفرقة الناجية و عصمنا من الإعتقادات الزائفة....

آخره: وقال عليه السلام: «اسمعوا و اطيعوا ولو امر عليكم عبد جبشي».

Muhtevâsı: Mûtezile, Havâric, Şîa, Melâhide, Bâtuniyye, Sabbâhiyye, Karâmita, Müşebbihe, Mürctie ve bu fırkaların kolları.

Eserin Diğer Nûshaları: Çelebi A. Ef. 195/1; Darulmesnevi 258/7; H. Mahmud Ef. 1413

Kaynaklar: SO,I,403; OM,I,395; NEVADİR,II,404.

39. NUH b. Mustafa (ö.1070/1659).

Terceme-i milel ve'n- nihâl

ترجمه ملل والنحل

İbrahim Ef. 503

213x147, 154x85

120 vr., 19 str.

Rik'a, Muhammed b. Velî, 1158 h., Tezhipli.

اوله: حمدنا محدود اول واجب الوجود حضرتلرينه اولسونكه محض لطف ...

آخره: فانما علينا البلاغ المبين والله يهدي من يشاء الى صراط مستقيم.

Eserin Diğer Nüshaları: Esad Ef. 1149; Fatih 2912, 2913; H. Mahmud Ef. 1516, 1289, 1290/1, 1338; Halet Ef. 417, 418; Hamidiye 720; Hkm. 823/2; Hüsrev Pş. 121/1; İzmirli İ. H. 884/2,1005; Lala İ. 257; Laleli 2164,2165; M. Arif-M. Murad 218; Ş. Ali Pş. 1577/1; Tırnovalı 1049,1154/2; Yazma Bağ. 80; Zühdi Bey 296.

Celal Ö. 65/2 (m); Dügümlü Baba 182/1 (m); Kasidecizade 155 (m);Tahir Ağa 302 (m)

Kaynaklar:GAL,Suppl.,I,763;KZ,II,1821;HEDİYYE,II,498; OM,I,416.

40. MAR'ÂŞÎ, Nûrullah b. Şerif (ö. 1105/1693)

Reddun alâ reddi ibn Rûzbehân ve şerhihî li şeyhi's- şîa

رد على رد ابن روزبهان وشرحه لشيخ الشيعة

Esad Ef. 1273

236x158, 168x100

599 vr.,25 str.

Nesih, 1014 h., Tezhipli.

اوله: الحمد لله الذي جعل مقام شيعة الحق عليا وصيرهم مع تبيه ابراهيم في ذلك ...

آخره: منان الله المؤمنين عن مكروه وجهله واخرجهم عن سواد الهند حزنه وسهله بحق الحق

Muhtevâsı: Eser, Yûsuf Mutahhir b. Hullî (Şeyhu's-şîa)'nin İmâmiyye mezhebi hakkında Ehl-i Sünnet'i redd için yazdığı "Keşfu'l-hakk" adlı esere, İbn Rûzbehân b. Fazlullah tarafından yazılan reddiyei reddetmek maksadıyla yazılmıştır. Soru cevap şeklinde tertib edilen eserde, başlıca şu konular işlenmiştir: İdrak, idrâkin şartları, Rü'yet, Rü'yetullah, Nazar,

Allah'ın sıfatları, Adl, Hüsni, Kubh, İman, Hidayet, Dalâlet, Efâl-i ibâd, Teklif, Teklifin sıhhatının şartları, Mucizeler, Hz. Peygamberin nübüvveti, İmâmet ve imam tayini. Eserin son bölümü ise fikhî konulara ayrılmıştır.

Kaynaklar: OM,I,417; GAS,I,158; NEVÂDİR,II,413.

41. **MUHAMMED BÂKİR** İbn Muhammed Takî b. Maksud Ali el-İsfehânî (ö.1111/1700).

İmâmiyye mezhebine dair birkaç hadîsin farsçaya tercemesi

Bağdatlı Vehbi Ef. 276/1

229x140, 165x95

70 vr., 15 str.

Divânî.

اوله: الحمد لله رب العلمين والصلاة والسلام على اشرف الانبياء والمرسلين محمد ..
آخره: الحمد لله اولاً وآخراً وصلى الله على محمد وآله الطيبين الطاهرين.

Muhtevâsı: Eser, İmâmiyye tarikiyle rivayet edilmiş bazı hadislerin farsçaya terceme ve şerhinden ibarettir.

Kaynaklar: A'LÂM,VI,273.

42. **RESMÎ ALİ** Baba (ö.1149/1736).

Kitâbu resmî Ali Baba

کتاب رسمي علي بابا

H. Mahmud Ef. 2691

228x154, 162x87

95 vr., 13 str.

Ta'lik.

اوله: الحمد لله الذي جعلنا من امة حبيبه وخليفه محمد مصطفى رب العلمين الذي ..
آخره: برحمتك يا ارحم الراحمين وبحرمة سيد المرسلين وبحرمة امير المؤمنين .

Muhtevâsı: Eserin baş kısmında Fâtiha Suresi'yle birlikte Oniki imam'a övgü ve senâlar yer almaktadır. Daha sonra Ehl-i Beyt'e gösterilmesi gereken ta'zim, Tevellâ ve Teberrâ anlatılmakta; Oniki imam ve evladlarının fazîletlerini ifade eden âyetler zikredilerek, bunları şehid edenlerin dînen ne kadar büyük bir günah içerisinde oldukları belirtilmektedir.

Eserde ayrıca Mehdî inancı; Allah'ın sıfatlarıyla ilgili olarak, Allah-insan ve Allah-âlem ilişkisi üzerine tasavvufî yorumlar ile Oniki imam ve evladlarının ne şekilde öldürüldükleri, vefat tarihleri ve kabirleri hakkında bilgiler verilmektedir.

Kaynaklar: ŞAKAİKZ,V,460.

43. **MESTÇİZÂDE**, Abdullah b. Osman b. Musa (ö.1150/1737).

Hilâfiyyât خلافيات

Rşd. 311

175x140, 150x75

49 vr.,21 str.

Nesih, Tezhipli.

اوله: الحمد لله الذي أنزل على عبده الكتاب فيه تبصرة للمتقين وشفاء لما في ..
آخره: صفته تعالى بلا كيف وقد سمعت ما قال الإمام محمد بن الحسن.

Muhtevâsı: Eserde, Hukemâ ile Mütেকellimîn, Mûtezile ile Eş'ariyye, Eş'ariyye ile Mâturîdiyye arasında ihtilaf konusu olan meseleler ve tartışmalar anlatılmakta; Hatimede ise Havâric, Mûtezile ve Revâfız'ın zuhuruyla ilgili bilgiler verilmektedir.

Kaynaklar: GAL,Suppl.II,1013; MLF,VI,95; HEDİYYE,I,483; SO,III,377

44. **ABDULLAH** Efendi (Şeyhulislam) (ö.1155/1742).

Fetvâ fî hakkı revâfız-ı acem فتوى في حق روافض عجم

Esad Ef. 3687/1

215x135, 159x66

2 b-4 a vr.,bb.str.

Ta'lik.

اوله: شاه اسماعيل اولاً دينك تحت حكمتك متمكن روافض حذرهم الله تعالى...
آخره: عقاراتي دار اسلامده اولان روسنه انتقال ايدرمي الجواب ايتماز.

Muhtevâsı: Acem Râfızîlerinin inançlarının, mallarının, canlarının ve ülkelerinin şer'î durumlarıyla ilgili fetvalar.

Kaynaklar: OM,I,263; Şemseddin Sami, *Kâmûsu'l-a'lâm*, İstanbul, 1331 h.,IV,3098-3099.

45. **ERZURÛMÎ**, Hüseyin b. Yûsuf (ö.1159/1746).

Risâletü'l-münciye ani'l-hatai'l-vakı beyne'n-naciyeti ve ğayri'n-naciye رسالة المنجية عن الخطأ الواقع بين الناجية وغير الناجية

Rşd. 1043/4

200x125, 125x75

18^b-41^a vr.,bb. str.

Ta'lik, Hüseyin b. Yusuf b. Hüseyin, 1164 h.

اوله: الحمد لله الذي هو فتاح القلوب الكريم الموصوف بكشف الكروب....
آخره: والحمد لله على التمام وعلى رسوله افضل الصلاة والسلام وعلى آله واصحابه الكرام

Muhtevâsı: Yaratıcının isbatı, tevhidi, sıfatları ve rasulleri...İman ve islam farkı...Fırka-i nâciye; metodu, yolu...Mâturîdiyye ile Eş'ariyye arasındaki ihtilafli meseleler...Fırak-ı dâlle (İsimleri alfabetik olarak sıralanmış ve herbiri hakkında kısa açıklamalar yapılmıştır.).

Kaynaklar: GAL,II,589; KZ,I,570; MLF,IV,68; HEDİYYE,I,325.

46. **RATBEKÎ**, Abdullah b. Ahmed (ö.1159/1746).

Risâle fi beyân-i mezhebi't-tâifeti'l-Yezîdiyye

رسالة في بيان مذهب الطائفة اليزيدية

İzmirli İ. H. 1092

230x155, 157x92

5 vr.,19 str.

Nesih.

اوله: اللهم الهنا الصواب وفصل الخطاب وجنتنا الغني والعي والإرتياب وهب...
آخره: ولا تخاف في الله لومة لائم وفقنا الله لما يحب ويرضى أنه خير الموفقين.

Muhtevâsı: Eserde, Yezîdilerin, Irak'daki Lalş vadisini kutsal kabul etmeleri, Adiy'e (Adiy b. Musafir 1073-1163) secde etmeleri, Adiy'i Rasûlullah'dan üstün tutmaları, Kabe yerine Lalş'e yönelmeleri ve Kabe'ye tavafın bir faidesi yoktur demeleri, Allah ve Rasûlullah ile ilgili istihza derecesinde

hikayeler anlatmaları, namazın bir faidesi yoktur, terki zarar vermez diyerek, Kur'an ve şeriatı inkar etmeleri, karşılıklı rıza ile zinayı helal saymaları ve Allah'ı beşerî sıfatlarla tavsif etmeleri gibi bâtil görüşleri zikredilmekte; Ayrıca bu kişilerin kendi aralarında üç guruba ayrıldıkları(I. Adiy Allah'tır diyenler. II. Adiy ulûhiyyette Allah'a ortakdır; gökyüzü Allah'a, yeryüzü ise Adiy'e aittir diyenler. III. Adiy Allah değildir, O'na şerik de değildir; Fakat Allah'ın büyük veziridir. Allah bir iş yapacağı zaman onunla meşverette bulunur görüşünde olanlar.) ifade edilmektedir. Sonunda müellif bu görüşlerin hepsinin küfr olduğunu belirtmekte ve tamamını reddetmektedir. Eserin son kısmında ise bu kişiler hakkında fukahânın görüşleri belirtilerek, malları, canları ve çocukları ile ilgili şer'î hükümler beyan edilmektedir.

Kaynaklar: MLF,VI,24; HEDİYYE,I,482.

47. **SÜVEYDÎ**, Ebu'l-Berekât Cemaleddin Abdullah b. Hüseyin b. Mer'î b. Nâsiruddîn el-Abbâsî (ö.1174/1761).

el-Hucecu'l-kat'iyye li't-tifâki'l-firaki'l-islâmiyye

الحجج التغطية لإتفاق الفرق الإسلامية

Esad Ef. 3580/6

150x140, 145x65

151^b-161^a vr.,29 str.

Nesih.

اوله: يقول كان اسبب في توجيهي الى مكة المكرمة هو نجاني من يد الظالم الغشوم ..
آخره: فعل به عامله اليه بما يليق به والحمد لله رب العالمين.

Muhtevâsı: Şîa'nın sahabeye sövme, hilafeti Hz. Ali'ye gerekli kılma, mut'a nikahı ve ayaklar üzerine mesh konularındaki görüşlerini asla ırcâ etmeye yönelik muhtasar bir risâledir.

Eserin Diğer Nûshaları: Bağdatlı Vehbi Ef. 2012/1 (m); İd. Mehmet Ef. 139/2 (m); İzmirli İ. H. 3649/2 (m). Eserin zikrettiğimiz bu son nûshası 1323 h. de Kahire'de basılmış olup, 1 c. B.B. 29 sahifedir.

Kaynaklar: GAL,Suppl.,II,508,814; SERKİS,1066,1067.

48. **AKKİRMÂNÎ**, Muhammed b. Mustafa Hamîd el-Kefevî
(ö.1174/1761)

el-Fıraku'd-dâlle

الفرق الضالة

Fatih 5353/4

216x164, 175x103

18^a-21^a vr., bb. str.

Nesih, Edirnevî Hafız Osman b. Mustafa, 1183 h.

اوله: الحمد لله رب العالمين... اما بعد فهذه رسالة في بيان الفرق الضالة من اهل ..
آخره: وهم الكرامية اصحاب ابي عبدالله محمد بن كرام. الحمد لله على التمام .

Muhtevâsı: Eser Şehristânî'nin el-Milel ve'n-Nihal adlı eserinin özetidir. Ehl-i Sünnet dışı fırkalardan, Mûtezile, Şîa, Havâric, Mürctie, Neccâriyye, Cebriyye ve Müşebbihe hakkında kısa ve öz bilgiler vermektedir.

Eserin Diğer Nüshaları: H. Mahmud Ef. 1310/6.

Kaynaklar: GAL, Suppl., II, 660; MLF, XII, 27-28; HEDİYYE, II, 332; Sâkıb Yıldız, "Akkirmânî", DİA, II, 270

49. **KARA HALİL** Paşa, Çorlulu (ö.1189/1775).

Risâlei mesâil-i muhtelifa beyne'l-Eş'arî ve'l-Mâturidî

رسالة مسائل مختلفة بين الأشعري والماتوريدي

M.Hafid Ef. 150

177x120, 115x55

20 vr. 15 str.

Nesih.

اوله: الحمد لله الذي سلك بنا سبل التحقيق والصلاة والسلام على سيدنا محمد..
آخره: والصلاة والسلام على رسوله الذي ارشدنا شرعه القويم وعلى آله واصحابه .

Muhtevâsı: Eserde Tekvin, Sem' ve Basar, Vücud (Vacib üzerine zaid olup olmadığı), Sıfât-ı zâtiyye, Ef'âlullah, Ahkâmullah, ihtiyâr-ı cüz'î ve âraz konularında Eş'ariyye ve Mâturîdiyye ihtilafı zikredilerek, bu ihtilafların lafzî olup, hakîkî olmadığı beyan edilmekte ve bu birbirine zıt gibi görünen görüşler te'lîfe çalışılmaktadır.

Kaynaklar: SO, II, 297.

50. **MÜSTAKÎMZÂDE**, Süleyman Sadeddin (ö.1202/1787).

Oniki imâm'a ait bir cetvel

H. Hayri-Abdullah Ef. 76

235x145, 210x130

1b-2a vr. 15 str.

Nesih, 1316 h.

اوله: جدول: اون ايكي امام حضرتلرينك اسم شريفلريندر...
آخره: معتضد- محمد ابن عثمان- ابن الرومي مزبور.

Muhtevâsı: Oniki imâm'ın; isimleri, künyeleri, vâlideleri, evladları, mühürlerinde olan terkebiler, doğum yerleri, doğdukları gün, ay ve yıl, kaç yıl yaşadıkları, vefat yerleri, kabirlerinin mahalli, vefat günleri, vefat yerleri, vefat tarihleri, vefat sebepleri, doğumları ve vefatları zamanında başta olan melikler.

Kaynaklar: HEDİYYE, V, 405; SO, III, 87-88.

51. **GELENBEVÎ**, İbn Şeyh Mustafa İsmail (ö.1205/1791).

Risale fi'r-redd ale'l-Mûtezile fi nefyihim fâidete'l-îmânı'l-mücerred ani'l-a'mâl

رسالة في الرد على المعتزلة في نفيهم فائدة الإيمان المجرد عن الأعمال

Nafiz Pş. 785

260x160, 170x95

22 vr. 19 str.

Ta'lik, 1296 h.

اوله: الحمد لله على التوفيق والشكر لان جعله خير رفيق والصلاة على محمد..
آخره: هذا آخر ما اوردها بالأنعام فله الحمد على نبه الصلاة والسلام.

Muhtevâsı: Eser, Mûtezile'nin En'am Suresi'nin 158. âyetine dayalı olarak, amelsiz îmânın fâidesi yoktur görüşünü, (bir nevi bu âyetin tefsîri mâhiyetinde) reddetmek maksadıyla yazılmış muhtasar bir risâledir.

Eserin diğer Nûshaları: M. Hafid Ef. 447/7

Kaynaklar: MLF, II, 296; HEDİYYE, I, 222; Ebu'l-Ûlâ Mardin, Huzur Dersleri, İstanbul, 1951-1966., II, 262-265.

52. **MAHMUD** Efendi (ö.1222/1807).

Risâle teteallaku bi ahvâli'r-revâfiz رسالة تتعلق بأحوال الروافض

Esad Ef. 1059/1

199x137, bbxbb

3 vr. bb. str.

Nesih kırması.

اوله: الحمد لله الذي نجانا من ضلال الطائفة الزائغة... ديار عراقينده منتشر..
آخره: ربنا اغفر لنا ذنوبنا واسرافنا في امرنا وثبت اقدامنا وانصرنا.. الخ.

Muhtevâsı: Acem râfızîlerinin inanç bakımından durumları ve bu kişilerle savaşmanın hükmü.

Kaynaklar: SO,IV,324; OM,I,404.

53. **ESLEMÎ**, Hâfız Ğulam Muhammed b. Şeyh Muhyiddin b. Şeyh Ömer (ö.1227/1812).

Tercemetu'l-abkariyye ve's-savletu'l-hayderiyye li tuhfeti'l-isna aşeriyye

ترجمة العبقريّة والصولة الحيدريّة لتحفة الاثنا عشرية

Esad Ef. 1150

237x161, 117x86

327 vr. 27 str.

Ta'lik.

اوله: ان احق كلمة حسنى تبحر بها فواتح الخطب والكتاب واصدق لهجة...
آخره: وعلى آله واصحابه واتباعه وانواعه وسلم تسليما كثيرا والحمد لله رب العالمين

Muhtevâsı: I- Şîa'nın doğuşu ve fırkalara ayrılışı. II- Şîa'nın seleflerinin, âlimlerinin ve kitaplarının zikri. III- Ahbâr-u Şîa, Rivâyât-u Şîa. IV- İlahiyyât. V- Nübüvvât. VI- İmâmet. VII- Meâd. VIII- Mesâil-i fıkhiyye.

Kaynaklar: GAL,Suppl.,II,809.

54. **NECDÎ**, Süleyman b. Abdulvehhab (ö.1233/1818).

a) **es-Savâiku'l-muhrika fi'r-redd ale'l-vehhâbiyye**

الصوائق المحرقة في الرد على الوهابية

Hasib Ef. 198

1 c. O.B. 64 s.
Kahire, 1306 h.

اوله: الحمد لله رب العالمين واشهد ان لا اله الا الله وحده لا شريك له واشهد ان ..
آخره: اولا وآخرا وظاهرا وباطنا وصلى الله على سيدنا محمد وآله وصحبه وسلم اجمعين

Muhtevâsı: Vehhâbiyye'nin kendi dışındakileri tekfirinin geçersizliği, kabirdekiler için nezrin küfr olmadığı, Allah'dan gayrisi için kurban kesmek ve dilekte bulunmanın hükmü, hatâyla veya bilmeyerek işlenen bir günahın insanı küfre götürmeyeceği; Bidat fırkalarından Havâric, Kaderiyye, Mûtezile, Mürctie ve Cehmiyye'nin görüşleri, Selefin bu fırkalar hakkındaki hükmü.(Müellif görüşlerini desteklemek için, İbn Teymiyye ve İbn Kayyim el-Cevziyye'den alıntılar yapmakta; Kur'an ve Sünnet'den deliller ileri sürerek tekfir konusunda Vehhâbilerin yanlışlıklarını belirtmektedir.).

Eserin Diğer Nüshaları: İzmirli İ. H. 1011 (m).

b) et-Tavzih an tevhîdî'l-hallâkı fî cevâb-i ehli'l-ırak

التوضيح عن توحيد الخلاق في جواب اهل العراق

İzmirli İ. H. 1041

1 c. O.B. 222 s.

Kahire, 1319 h.

اوله: الحمد لله مكمل الدين وناصره ومظهر الحق بسيف الرحي فيه الشرك والباطل..
آخره: ونصلي ونسلم على صفوة الصفوة سيدنا محمد وآله وصحبه ومن نحا نحوه.

Muhtevâsı: I-Tevhid. II- Şeyh Muhammed Abdulvehhab ve Resâili, Irak halkına risâlelerin gönderilme sebepleri. III- Fırka-i nâciye. IV- Selef ve tanımı. V- Âlemin hudûsu, Allah'ın sıfatları, meâd-ı cismânî ve mûcâzât, şefâat, mûcizelerle peygamberlerin gönderilmesi, İmam nasbı, hilâfet ve hulafâ'nın sıralanışı, tekfir konusu, Küfre götüren inançlar, aksâmu'l-küfr, şirk ve kabir ziyâreti konularında Selef inancı.

Kaynaklar: KZZ,II,72; KZZ,I,338; MLF,IV,268; SERKİS,I,168; İA,XIII,268;

55. MUHAMMED ATÂULLAH b. Şerif Muhammed
(ö.1236/1820).

Şerh-u risâleti'r-redd ale'l-Vehhâbiyye

شرح رسالة الرد على الوهابي

Bağdatlı Vehbi Ef. 2054/1
 222x152, bbxbb
 19 vr. bb. str.
 Ta'lik, sıdkızâde Ahmed Reşid, 1218 h.

اوله: الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على سيدنا محمد... اما بعد فلما ..
 آخره: والصلاة والسلام على سيدنا محمد خير الانام وعلى آله وصحبه البررة الكرام

Muhtevâsı: Vehhâbiyye'nin, amel-îman münâsebeti, Allah'dan gayrisine dua ve kabirleri îmar konusundaki görüşlerinin reddi.

Kaynaklar: MLF,X,293.

56. **DİHLEVÎ**, Abdulaziz b. Şah Veliyyullah Ahmed b. Abdurrahim (ö.1239/1825).

Tuhfetu isna aşeriyye تحفة اثنا عشرية
 Celal Ökten 112
 1 c. B.B. 644 s.

اوله: الحمد لله وكفى والسلام على عباده الذين اصطفى خصوصا على سيدالورى..
 آخره: وآله واصحابه اجمعين. برحمتك يا ارحم الراحمين .

Muhtevâsı: Bk. s.39.

Eserin Diğer Nüshaları: İzmirli İ. H. 1035 (m); Tahir Ağa 245 (m).

Kaynaklar: KZZ,I,237.

57. **ŞAHRUZÛRÎ**, Mevlânâ Hâlid Ziyâuddin (ö.1242/1826).

İkdu'l-cevherî fi'l-fark beyne kudreteyi'l-Mâturidî ve'l-Eş'arî

عقد الجوهري بين قدرتي الماتوريدى والاشعري

H. Mahmud Ef. 1459
 210x130, 125x65
 13 vr. 17 str.
 Nesih.

اوله: الحمد لله فاطر السموات والارض وخالق العباد وما يعملون الذي اذا اراد...
آخره: اقتصر الخيالي منها على عدم جريان بعض الادلة فيما سواه والحمد لله رب العالمين

Muhtevâsı: Eserde Eş'ariyye ve Mâturidiyye'nin kudret-kesb ve irâde-i cüz'iyye konusundaki farklı anlayışları izah edilerek, bu iki mezhebin kudret anlayışında bir fark yoktur diyenlere cevap verilmektedir.

Kaynaklar: KZZ,II,107.

58. ADANÎ, Süleyman Efendi (ö.1250/1834).

el-Bâkûretu's-süleymaniyye fî keşf-i esrâr-ı diyâneti'n-Nusayriyye

الباكورة السليمانية في كشف اسرار ديانة النصيرية
H. Mahmud Ef. 4983
1 c. K.B. 119 s.

اوله: الحمد لله اخرجنا من الظلمة الى النور وانتقنا من الشك...
آخره: ونسأله تعالى ان ينبر قلوبكم بانجيله ولا يهملكم الانتضاء.

Muhtevâsı: I- Müellifin kendi hayatı ve Nusayriliğe girişi.II- Nusayrilerin bayramları. III- Nusayrî şeyhlerinin görevleri ve bayram âyinleri. IV- Nusayrîlerin yaratılış felsefesi ve ulvî âlem'den süflî âlem'e indiklerine dair inançları. V- Nusayrîlerin dînî mâhiyetteki bazı şiirleri. VI- Nusayrîlerin bazı inançları. VII- Müellifin din değiştirmesi ve Nusayrîlik aleyhindeki çalışmaları...Eserin hâtimesinde ise Nusayrîliğin bâtil olduğu belirtilerek, inaçlarından örnekler verilmekte ve bu inançlar şiddetle tenkid edilmektedir.

Kaynaklar: GAL,Suppl.,I,327; GAL,Suppl.,II,778; MLF,IV,256; Mustafa Öz, "el-Bâkûretu's-Süleymâniyye", DİA,IV,548-550; SERKİS,I,1041.

59. ŞATTÎ, Hasan b. Ömer b. (ö.1274/1858).

en-Nekûlu's-şer'iyye fî'r-redd ale'l-véhhâbiyye

النقول الشرعية في الرد على الوهابية

İd. Mehmet Ef. 45/3
1 c. O. B. 36 s.

اوله: الحمد لله الذي يقول الحق وهو يهدي السبيل والصلاة والسلام على الفاتح الخاتم
آخره: وغالب هذه العبارة من القسطلاني في شرح البخاري. والله اعلم واحكم.

Muhtevâsı: Şirk-i hafî, Şirk-i celî, Enbiyâ ve şühedânın kabirlerinde diri oldukları, Tevessül ve İstğase, Evliyânın kerameti ve kabirleri ziyaret konularında Vehhâbiyye'ye reddiye.

Kaynaklar: A'LÂM,II,226.

60. **BAĞDÂDÎ**, Davud b. Seyyid Süleyman (ö.1299/1881).

el-Minhatü'l-vehbiyye fî reddi'l-vehhâbiyye

المنحة الرهيبية في رد الروهابية

İzmirli İ. H. 1012/1

1 c. O.B. 36 s.

1305 h.

اوله: احمدالله الذي اذل البدعة واهلها واعزال السنة ومن استأهلها...
آخره: لعدم وجودها عندهم لانهم ليسوا من اهل الكرامة فلا كرامة لهم.

Muhtevâsı: Kabir ziyaretleri, Şefaât, Kerâmet ve İstiğase konularında Vehhâbiyye'ye reddiye.

Kaynaklar: MLF,IV,136; HEDİYYE,I,363; SERKİS,I,815; MMI,I,438; FMI,I,172.

61. **DAHLAN**, Seyyid Ahmed b. Zeynî (ö.1304/1886).

Risâle fî keyfiyyeti'l-münâzara ma'aş-Şîa ve'r-redd aleyhim

رسالة في كيفية المناظرة مع الشيعة والرد عليهم

İzmirli İ. H. 3649/3

1 c. O.B. 30-51 s.

Kahire, 1323 h.

اوله: الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على سيدنا محمد... اما بعد فهذه كلمات..
آخره: انه على ذلك قدیر وبالإجابة جدير وصلى الله على سيدنا محمد.

Muhtevâsı: Bid'at ehli (özellikle de Şîa) ile münazarada uyulması gereken aklî ve naklî deliller.

Eserin Diğer Nüshaları: H. Mahmud Ef. 576.

Kaynaklar: GAL,Suppl.,II,814; SERKİS,I,990,991; İA,XIII,268.

62. **EYÜB SABRÎ** Paşa er-Rûmî (ö.1304/1886).

Tarîh-u Vehhâbiyyân

تاریخ وهابیان

H. Kazım 76

1 c. K. B. 288 s.

İstanbul 1296 h.

اوله: تاریخ وهابیان سرلوحسيله يازمق ایستدیکم شو تاریخجه خصوصي....
آخره: امین اولدیغمی عرض ایله ختم کلام ایدرم. ومن الله التوفیق.

Muhtevâsı: Vehhâbiyye hareketinin doğuşu, gelişimi ve yayılması.

Eserin Diğer Nüshaları: İzmirli İ. H. 2388/4; 2481 (m).

Kaynaklar: KZZ,I,218; SO,I,400-401; FMTO,II,342.

63. **EBU'T-TAYYİB**, Muhammed Sıddık Han b. Hasen b. Ali b. Lutfullah el-Hüseynî (ö.1307/1889).

Habîetu'l-ekvân fî iftirâgî'l-ümem ale'l mezâhib ve'l-edyân

خیبته الکوان فی افتراق الأمم علی المذاهب والأديان

İzmirli İ. H. 2753/2

1 c. O.B. 227-318 s.

1296 h.

اوله: الحمد لله تعالى وتبارك حق حمده والصلاة والسلام على مصطفى محمد الذي ..
آخره: هداة المسلمين الى النعيم المقيم وحداة المؤمنين الى دار اليقين ومقام كريم.

Muhtevâsı: I- Dehriyye, Ashâb-ı anâsır, Seneviyye, Tabâiuyyûn, Sabîe, Nasârâ, Yehûd, Ehl-i Hind, Zenâdîka, Felâsife, Mürcie, Mûtezile, Şîa ve Havâric hakkında kısa ve öz bilgiler. II- Eş'ariyye'ye kadar Ehl-i Sünnet öncesi gelişmeler, ilk şüphe ve ilk ihtilaflar. III- Eş'ariyye akîdesi. IV- İnsanlığın ilk ihtilafı, müslümanların ilk ihtilafı, İslam şeriatından ve milletinden çıkanlar.

Kaynaklar: GAL,Suppl.,II,859-860; MLF,X,90; SERKİS,II,1203.

64. **TOYRÂNÎ**, Hasen Hasaney (ö.1315/1897).

Makâle fî icmâli'l-kelâm alâ mes'eleti'l-hilâfeti beyne ehli'l-islâm

مقالة في اجمال الكلام على مسألة الخلافة بين اهل الإسلام

İzmirli İ H. 938

1 c. O.B. 30 s.

Kahire, 1309 h.

اوله: الحمد لله على ما انعم وصلى الله على سيدنا محمد وعلى آله وصحبه وسلم ..

آخره: وقد انتهى ما اردنا ان نورده من الكلام في هذا المقام والله المستعان.

Muhtevâsı: I- Hilâfetin gerekliliği konusunda deliller. II- Hz. Peygamber'in vefatıyla gelişen olaylar. III- İlk halifeler. IV- Hilâfetin Osmanlılar'a intikali, ümmeti birleştirici yönü, önemi ve gerekliliği.

Eserin Diğer Nüshaları: H. Mahmud Ef. 1373 (m).

Kaynaklar: *MLF,III,216; HEDİYYE,I,303; SERKİS,II,1253,1254.*

65. **BAHRÂNÎ**, Ali b. Abdullah b. Ali (ö.1319/1901).

Menâru'l-hudâ fî isbâti'n-nass alâ eimmeti'l-İsnâ aşer

منار الهدى في اثبات النص على أئمة الإثني عشر

İzmirli İ. H. 1055

1 c. O.B. 384 s.

Bombay, 1320 h.

اوله: الحمد لله الغني لذاته والمتوحد بصفاته والمتفرد في افعاله الذي لم يشاركه

آخره: وجيبك خاتم الانبياء وآله التجباء انك على كل شيء قدير وبالإجابة جدير.

Muhtevâsı: I- İmâmetin anlamı. II- İmam nasbının caiz olup olmadığı. III- İmamların mäsûmiyeti. IV- İmâmın vasıfları. V- Hz. Ali'nin imâmeti ve faziletleri. VI- Oniki imâm'ın imâmetlerinin delilleri.

Kaynaklar: *A'LÂM,V,123.*

66. **ZEYDAN**, Corci (ö.1332/1914).

Selahaddin Eyyübî ve İsmâîlîler

Hüseyin Kazım 371

صلاحدين ايوبي واسماعيل

X

1 c. K.B. 377 s.

İstanbul, 1927. (Çev. Zeki Muğâmiz el-Halebî ö.1351).

اوله: تاريخي بر خلاصه: مصر قطعه سي سردار (جوهر) ك همت وغيرتي ايله مهم بر..
آخره: سلطان (صلاحدين) ك حمايسي آلتنده صفا وسعادته ياشاديلر.

Muhtevâsı: Eser, VI. hicrî asrın sonlarında Mısır'ın Fâtımîler'den Salahaddin Eyyûbî vasıtasıyla Eyyûbîler'e geçişi sırasında, Bâtınîler'in aşırı faaliyetlerinden, reislerinden, kurdukları teşkilattan ve işledikleri cinayetlerden bahseden tarihî bir romandır.

Kaynaklar: ML,XII,928; BL,XX,12740.

67. **ŞARUBİM**, Mihail b. (ö.1336/1918).

et-Talîd fî mezhebi ehli't-tevhîd

التاليد في مذهب اهل التوحيد

İzmirli İ. H. 1102

1 c. O.B. 44 s.

اوله: الدين الحاكمي بديار مصر والشام المعروف عند اصحابه بدين المرحدين...
آخره: ان غفرت فخير راحم وان عذبت فغير ظالم وانت حسبي وكفى.

Muhtevâsı: "Hâkimî" veya "Muvahhidîn" dînin ortaya çıkışı; Bu dînin bazı kaideleri ve inanç esasları; Bağlılarının bazı özellikleri; Bâtıniyye ve İsmâiliyye'nin bu din hakkındaki inaçları; Fâtımîler'in menşei hakkında tarihçilerin ve din büyüklerinin görüşleri.

Kaynaklar: A'LÂM,VIII,295.

68. **NAZİF**, Süleyman (ö.1346/1927).

Nâsiruddin şah ve Bâbîler

ناصرالدين شاه وبابيلر

Antalya Tekelioğlu 1017

1 c. K.B. 104 s.

İst. 1342 h.

اوله: بر صطرلر نه او قادار اهميتلي تدقيقات تاريخيه بي محتويدر نه ده تاريخ..
آخره: بر خصوصده عامل معنوي وعامل حقيقيدر تولد رتن كيم اولر سه اولسون.

Muhtevâsı: Hâtırât tarzında kaleme alınmış olan eser, Süleyman Nazif'in, leh ve aleyhde bulunmaksızın (Bahâullah'ın mahdûmu Abbas Efendi'yle olan dostluğuna dayalı olarak) Nâsiruddin Şah ve Bâbiler hakkındaki fikirlerini ihtiva etmektedir.

Eserin Diğer Nüshaları: Hüseyin Kazım 78 (m).

Kaynaklar: ML,XI,647; BL,XVIII,10911.

69. **ALİ KÂŞİF el-ĞITA**, Muhammed Hüseyin (ö.1350/1931).

Aslu's-Şîa ve usûlihâ

اصل الشيعة وأصولها

Celal Ökten 217

1 c. O.B. 200 s.

Necef, 1369 h. (7. baskı).

اوله: رب اشرح لي صدري...من الواضح الغني عن البيان ما وصلت اليه حالة المسلم..

آخره: اخوانكم الى العمل بالتقية وتعبروهم بها .

Muhtevâsı: I- Şîa'nın aslı konusunda müsteşriklerin görüşleri, mut'a nikahıyla ilgili tartışmalar, Şîa hakkında Ahmed Emin'in görüşü.II- Tabakâtü's-Şîa.III- Teşeyyuun başlangıcı. IV- Şîa hakkında Hz. Peygamber'den gelen rivâyetler. V- Teşeyyuun yayılma sebepleri. VI- İmâmet, Tevhid, Nübüvvet, Adl, Mead ve fikhî konular.

Kaynaklar: MLF,VII,198; MMI,III,144-145; FMI,I,173.

70. **İZMİRLİ**, İsmail hakkı (ö.1366/1946).

Dürzî mezhebi

درزي مذهبي

İzmirli İ. H 3775

1 c. O.B. 130 s.

İst. 1926, Evkaf-ı islâmiyye matbaası.

اوله: باشلانغج: بركون حريت واستقلاللري اوغرند سلاحه صاريلان...

آخره: بو مثاللري مذهب اصلیده نه مظلم نقطه لر بو لنديغنه دلالت ايدر.

Muhtevâsı: I- Dürzî kitapları ve Avrupalıların eserleri. II- İslam fırkalarının ortaya çıkış şekilleri. III- İsmâiliyye Şîası. IV- Hâkim bi Emrillah. V- Dürzîlerin aslı. VI- Ahkâm-ı

îmâniyye, ahkâm-ı ameliyye, hukûk-u medenî, tahlil ve tenkit.
Eserin Diğer Nûshaları: İzmirli İ. H. 3825 (m); Celal Ökten 113 (m).

Kaynaklar: ML,VI,634; Celalettin İzmirli, *İzmirli İ. H., Hayatı, Eserleri, Dînî ve Felsefî İlimlerdeki Mevkii, Jübilesi ve Vefatı*, İstanbul, 1946.; *Türk Ansiklopedisi*,XX,476-477: Habip Terzioğlu, *İzmirli İ. H. ve Kütüphanesindeki Kelam İlmiyle İlgili Eserlerin Tanıtımı*.(M.Ü.Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans tezi.),İstanbul, 1989.

KENDİLERİ VE MÜELLİFLERİ HAKKINDA KAYNAKLARDA YETERLİ BİLGİ BULUNAMAYAN ESERLER

1. A. Rıfkı (ö. ?).

Bektâşî sırrı

بكتا شي سري

İzmirli İ. H. 1242

1 c. K.B. 159 s.

İst. 1325 h.

اوله: مقدمة: بعض مسأله لر واردركه اذهان عوميده اك درين نقطلره....
آخره: جائز قيلدق فدا حلي جمال الله يز شمع عشقه يانغه بروانه يز.

Muhtevâsı: Bektâşiliğin; Tarihi, erkânı ve âdâbı.

2. Ali Kudsî (Konyalı) (ö.1123 h. ?).

el-Fıraku'l-islâmiyye (Kulluhum müslimûn)

الفرق لاسلامية كلهم مسلمون

Celal Ökten 97

1 c. K.B. 32 s.

Şam, 1361 h.

اوله: الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على اكمل الرسل سيدنا ومولانا...
آخره: سبحان ربك رب العزة عما يصفون وسلام على المرسلين والحمد لله رب العالمين

Muhtevâsı: Eser, Ehl-i Sünnet'e muhâlif fırkaların (ehl-i bid'atın) müslüman olduklarını, bunları tekfirin câiz olmadığını beyan etmek gâyesiyle yazılmıştır. Durru'l-muhtâr, Şerhu'l-mevâkif, Şerhu'l-akâid, Şurunbilâlî ve Mültekâ'dan yapılan nakillerle bu görüş pekiştirilmiştir.

Kaynaklar: ŞAKAİKZ,IV,333.

3. **ANTÂKÎ**, Yusuf b. Cemâleddin (ö.?).

Risâle fi tekfir-i revâfız

رسالة في تكفير الروافض

Ayasofya 2277

230x150, 190x90

22 vr. 19 str.

Nesih, 987 h. Tezhipli.

اوله: شكر وسبا من توحيد اسما من وسعادت لبنا من ومدح وثناي محمدي انفس ..
آخره: على سيدنا محمد خير الأنام وعلى آله العظام واصحابه الكرام .

Muhtevâsı: I- Hz. Peygamber ve Hulefâ-i Râşidîn hakkında âyet ve hadisler. II- Râfızîlerin çirkin fiillerinin beyânı ve bu tâifenin kat'î delillerle tekfiri. III- Tekfirden sonra bu kişiler üzerine terettüb eden ahkâm-ı şer'iyye.

4. **AYDINÎ**, Âlim b. Muhammed Hamza (ö.1204/1789?).

a) **Risâle fi tebâyunu'd-dâreyn**

رسالة في تباین الدارين

Süleymaniye 1038/33

200x150, 150x75

38a-38b vr. 6 str.

Nesih, Âlim Muhammed b. Hamza.

اوله: سئلت عن البلاد التي تحت يد سلطان اهل السنة والبلاد
آخره: لم يكن نقضا للعهد ويكون ذميا باغيا فيقتل ولا يسترق.

Muhtevâsı: Ehl-i Sünnet'e mensub bir sultânın hükümrânlığı altındaki bir beldeyle, Şîî bir sultânın hükümrânlığı altındaki bir belde arasında tebayun olmadığına, Şîîlerin kafir değil, bid'at ehli olduğuna ve ülkelerinin de dâr-ı küfr değil, dâr-ı bağy olduğuna dâir bir fetva.

b) **Rucû an fetvâ fi hakkı revâfız**

رجوع عن فتوى في حق روافض

Süleymaniye 1038/33

200x150, 150x75

38b vr. 7 str.

Nesih, Müellif hattı.

اوله: يقول العبد المقل بالقتور مسود هذه السطور استغفر الله ...
آخره: رضي الله عنها وعن كافة الصحابة والتابعين لهم بإحسان الى يوم الدين

Muhtevâsı: Müellif bu fetvâsında, daha önce vermiş

olduğu Râfıziler ehl-i bidattir kafir degildir şeklindeki görüşünden vazgeçtiğini ifade ederek, bu kişilerin hâlâ Hz. Aişe'ye kazfettiklerini haber aldığını bu sebeple de kâfir olduklarını belirtmektedir.

5. **BUHÂRÎ**, Ebu'l-Kasım Abdurrahman b. Said el-Ensârî (ö.?).

Munâzarat-u Ca'fer b. Muhammed es-Sâdık ma'a'r-râfızî

مناظرة جعفر بن محمد الصادق مع الرافضي

Şehid Ali Pş. 2763/11

173x125, 129x92

152a-156b vr. 14 str.

Nesih, Yusuf b. Muhammed Yusuf el-Hekkârî, 669 h.

اوله: حدثنا الشيخ الفقيه ابو القا سم عبدالرحمان بن سعيد الاتصاري البخاري..

آخره: فتاب الرجل ورجع عن مقالته واتاب.

Muhtevâsı: Eserde, Râsûlullah'dan sonra insanların en faziletlisi hakkında Ca'fer Sâdık'la bir Râfızî'nin tartışması ve neticede Cafer Sâdık'ın, Râfızî'yi Hz. Ebûbekr'in faziletli olduğuna iknâ etmesi anlatılmaktadır.

Kaynaklar: GAS,I,530; NEVÂDİR,I,280.

6. **GEVREKZÂDE**, Hasan (ö.1216 h. ?).

Terceme-i huceci'l-katiyye li't-tifâki'l-fırakı'l-islamiyye

ترجمه حجج القطعية لإتفاق الفرق الإسلامية

Esad Ef. 2436

212x138, 158x70

50 vr. 23 str.

Ta'lik, 1207.

اوله: الحمد لله رب العالمين والعاقبة للمتقين والصلاة والسلام على افضل نبيه...

آخره: والحمد لله رب العالمين وصل وسلم تسليما كثيرا مباركا فيه. آمين.

Muhtevâsı: Bk. s. 36.

Eserin Diğer Nüshası: İzmirli İ. H. 1071 (m).

7. **HÜYÎ**, Şeyh Abdurrahim (ö.1300 h.'den sonra).

Mezâhibi islâmiyeden akâidi imâmiyye

مناهب اسلاميدين عقائد اماميه

İzmirli İ. H. 1068

1 c. K.B. 45 s.

اوله: الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على افضل بريته محمد... وبعد عالم..
آخره: تحت لواء سيد المرسلين وعترته المعصومين وزمره المحبين من اهل البقين.

Muhtevâsı: Tevhid, Adâlet, Nübüvvet, İmâmet ve Mead.

Eserin Diğer Nüshaları: İzmirli İ. H. 3698/4 (m); İd Mehmed Ef. 139/3 (m).

8. HÜSEYİN Efendi (ö. ?).

Risâle fi ta'yîni'l-mezhebi anî'l-Cebriyye ve'l-Kaderiyye

رسالة في تعيين المذهب عن الجبرية والقدرية

Rşd. 1017/50

200x150, 140x120

198^b vr. 20 str.

Nesih, Hâfız Abdurrahman.

اوله: مذهبك تعيين اتمك دلرسك جبريه قدريه دن قولق طوت حصار اول بو..
آخره: زيرا ايراث ايدر كلال ملاله بلكه الفا ايدر شدة غوائله وضلاله.

Muhtevâsı: Eser, ef'âl-i ihtiyâriyye konusunda Cebriyye ve Kaderiyye'ye reddiyedir.

9. HÜSEYİNKULU (ö. ?).

Minhâcu't-tâlibîn fi'r-redd ale'l-fırkati'l-hâliketi'l-bâbiyye

منهاج الطالبين في الرد على الفرقة الهالكة البابية

İzmirli İ. H. 1034

1 c. B.B. 400 s.

Bombay, 1320 h.

اوله: الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على محمد خاتم النبيين وآله الطاهرين..
آخره: وانك غني عن العالمين والحمد لله رب العالمين والسلام على المرسلين.

Muhtevâsı: Genel olarak inanç, ibâdet ve muâmelât konularında Bâbiyye'ye reddiyye olarak yazılan eserde başlıca

şu konulara yer verilmiştir: I- Bâbiyye'nin hurâfelerine doyurucu cevap. II- Râsullerin evsâfı ve da'veti. III-Tevhid, Mead, Mucize. IV- Ali Muhammed Bâb'ın kelimât ve âyâtı ile Bâb'ın, besmele, nokta ve hurûf-u mukattaa hakkındaki bâtlı te'villeri. V- Bâbiyye fırkaları.

Kaynaklar: SERKİS, I, 772.

10. **el-ITÂKÎ**, Yusuf (ö.?).

Kasîde-i mîmiyye

قصيدة ميمية

Kasidecizade 687/4

223x165, 140x65

93a-95b vr. 9 str.

Ta'lik.

اوله: للک التحمید یا رب الاتام انل منا نبینا السلام...
آخره: یحمد لله نختم والصلاة... یكون مسکي الختام.

Muhtevâsı: Eser, Eş'ariyye ve Mâturîdiyye arasındaki meşhur ihtilaflara dâir manzum bir risâledir.

Eserin Diğer Nûshaları: Bağdatlı V. Ef. 2161/8.

11. **MUHAMMED** Hüseyin b. Zeyn (ö.1355 h.'den sonra).

eş-Şîa fi't-târih

الشيعة في التاريخ

Celal Ökten 110

1 c. K.B. 225 s.

Sayda 1357 h.

اوله: وله الحمد على ما هدانا لتوحيدہ والإيمان برسله وانبيائه... وبعد فان طائفة..
آخره: ما كانت المتعت الا رحمة رحم الله بها امة محمد صلى الله عليه وسلم.

Muhtevâsı: I- Şîa kelimesinin lûgat ve ıstılâhî anlamı. II- Kısaca Şîa akîdesi. III- Şîa fırkaları ve doğuş şekilleri (Sebbâiyye, Havâric, Keysânîyye, Zeydiyye, Zenâdika, İsmâiliyye ve Nusayriyye). IV- Hilâfet konusundaki ihtilaflar. V- Abbâsîler ve Emevîler döneminde Şîa. Hâtime: İran Şîası hakkında bir yanlış değerlendirmeyi redd.

12. **MUHAMMED** İsmâil Şehid (ö.?).**Risâle-i mansıb-ı imâmet**

رساله منصب إمامت

Bağdath V. Ef. 1509/4

1 c. O.B. 144 s.

Delhi, ts.

اوله: الحمد لله الذي قال "قاما يأتينكم مني هدى فمن تبع هداي فلا خوف عليهم ..
آخره: والله يهدي من يشاء الى سواء السبيل وهو حسبي ونعم الوكيل.

Muhtevâsı: I- İmâmetin hakîkati; Velâyet, Bi'set, Bedâyet ve Siyaset. II- İmâmetin kısımları: A- İmâmet-i hakikiyye, İmâmet-i hafiyye, İmâmet-i tâmmе. B- İmâmet-i hükmiyye (saltanat-ı âdile, saltanat-ı câbire, saltanat-ı dâlle ve saltanat-ı keferе).

Eser farsçadır. Abdullatif el-Kureşî tarafından yapılmış urduca çevirisiyle birlikte basılmıştır.

13. **MUHAMMED** Muğurlı Fethi (ö. ?).**Bugünkü vehhâbîlik veya ihvan fırkası**

بر كونكي وهابيلك ويا اخوان فرقي

C. Ökten 192

1 c. K.B. 54 s.

İst. 1340 h.

اوله: مقدمه قهيد: بشرک يراديلشي اعتباريله فردا اولسون...
آخره: حسيان شكر كذارانه مك تقدينه وجيب عد ايدر ختم كلام ايلرم.

Muhtevâsı: Vehhâbîliğin te'sisi, mevzuu, gâyesi, esasları, ortaya çıkışı, yayılmasındaki hızın sebebi, Necd ahâlisi üzerindeki etkileri, mezhebi benimseyen kabilelerin bugünkü nüfuzları, mezhebin bu kişilerin rûhi hallerinde meydana getirdiği değişiklikler ve Vehhâbîlerin bugünkü inançları.

Kaynaklar: FMTO, II, 342.

14. **SUNGÛRÎ**, Hasan b. Ömer (ö.?).**a) Zubdetu'l-akâid nuhbetu'l-fevâid** زبدة العقائد نخبه الفوائد

İbrahim Ef. 261/1

1 c. O.B. 82 s.

İstanbul 1281 h.

اوله: الحمد لله الذي هدانا للإيمان ونهنا الحق عن الضلالة والصلاة على رسوله... وبعد
آخره: اميددركه غبار اقدام المساكين فقيري ووالدينمي خير دعادن فرامش بيرميده لر.

Muhtevâsı: Fırka-i nâciye, Mûtezile, Şîa, Havâric, Mürci, Neccâriyye, Cebriyye, Müşebbihe. Hâtıme: Fırak-ı dâlleden bid'atlerinde küfre nisbet olunanlar ve bunlar üzerine terettüb edecek umûr-u şer'iyye.

b) Kızılbaşların hezeyanlarını mübeyyen risâle

كزلباشلرن هزيان لرنمي مين رساله

İbrahim Ef. 261/3

1 c. O.B. 89-94 s.

İstanbul 1281 h.

اوله: حمد وسبا من وشكر بهي قياس اول خداي ازلي وبادشاه لم يزيه كه بزي ذاهب
آخره: فخرجهانك بوحدیث شريفی خاتم قبي خاتمه اولوب بونكله قام اولشد.

Muhtevâsı: Kızılbaşların kötü fiilleri ve bu tâifenin kat'i delillerle fisk ve küfrünün beyanı.

Eserin Diğer Nüshaları: Dügümlü Baba 197/3.

Kaynaklar: KZZ, I, 611.

15. **ŞATTÎ**, Muhammed b. Ahmed (ö.?).

Risâle fî mu'tekâdâtı'z-zeydiyye رسالة في معتقات الزيدية

Bağdatlı Vehbi Ef. 2136/2

208x145, 150x100

39a vr. 23 str.

Arab Yazısı, Muhammed b. Ahmed.

اوله: هذه جملة يحتاج اهل الجمل الى معرفتها من دون معرفة ادلتها وتفصيلها....
آخره: لخصتها والاعتقاد لمضمونها والله حسبنالله ونعم الوكيل.

Muhtevâsı: Allah'ın sıfatları, âlemin yaratılışı, kulların fiilleri ve K. Kerim hakkında Zeydiyye'nin itikâdı.

16. **ŞEYH** Baba-M. Süreyya (ö.?).

Bektâşîlik ve Bektâşîler

بكتا شليك و بكتا شيلر

İzmirli İ. H. 1077/3

1 c. K.B. 37 s.

İstanbul 1330-1332 h.

اوله: مرام بيلينه مه ين وياخرد بيلينه بيلمه سي ممكن اوليان بعض كبنيات ..
آخره: آن كسي كه ندادن و ندادن كه ندادن جون لاشه خرخرش بمنزل پرساند .

Muhtevâsı: Soru-cevap tarzında tertib edilmiş olan eser, Bektâşîliğin yanlış anlaşılın taraflarını tashih etmek ve gerçek Bektâşîliği ortaya koymak maksadıyla yazılmıştır.

17. **ŞEYHZÂDE** Muhammed b. Esad el-Hüseynî (ö.1264/1848 ?).

Risâle fi reddi's-Şîa fi meshi'r-ricl

رسالة في رد الشيعة في مسح الرجل

Esad Ef. 3625/1

205x129, 148x76

12 vr. 19 str.

Ta'lik, 1266 h.

اوله: هو المعين في كل خير مبین يقول العبد المعناق الى بر ربه الصمد الخلاق ..
آخره: اشبر مساواتي ابن المتزردخي اختيار ايتمشدد. الحمد لله تعالى اولا وآخرا

Muhtevâsı: (6: Mâide) (يا ايها الذين آمنوا اذا قمتم الى الصلاة...الخ.), âyetinin tefsiri mâhiyetinde ayaklar üzerine meshetme konusunda Şîa'ya reddiye.

18. **TEVKÎÎ**, Abdulmenân Feyzi Süleyman (ö. ?).

Risâletu'l-muftezile fi'r-redd ale'l-Mûtezile

رسالة المفضلة في الرد على معتزلة

Halet Ef. 420

204x133, 145x78

14 vr. 17 str.

Nesih, 1200 h. Tezhipli.

اوله: الحمد لله الذي شرفنا بسوابق النعم الحسان بخبر " لا اجعل من خلقتي بيدي ..
آخره: واذا ضلت العقول على علم فماذا تقوله النصحاء .

Muhtevâsı: Eser, beşerin melâikeden üstün olup olmadığı konusuyla ilgili olarak, Mûtezile'nin, melâike beşerden üstündür görüşünü reddetmek maksadıyla yazılmış muhtasar bir risâledir.

Eserin baş kısmında, İsmail Şeyh Mustafa b. Şeyh Mahmud Gelenbevî, Şeyh Abdulhalim İspartavî, Seyyid Muhammed Arif Müftizade ve Abdullah Arif Osman Efendizade'nin takrizleri vardır.

Eserin Diğer Nüshaları: Yozgad 820/2.

MELLİFİ MEÇHUL ESERLER

1. Câmiu ihtilâfi'l-mezâhib li keşfihi'l-makâsıd ve'l-meârîb

جامع اختلاف المذاهب لكشفه المقاصد والآرب

M. Hafid Ef. 453/10

201x143, 128x75

120^b-157^b vr. 15 str.

Nesih, 1095 h.

أوله: الحمد لله الذي رفع ذوي الطريقة والحقيقة والمعرفة الى منازل الرفيعة...

آخره: من اصوات الزمّنين بالذكرفالويل كل الويل لمن غفل عن ذكر الله تعالى.

Muhtevâsı: Havâric, Revâfız, Kaderiyye, Cebriyye, Cehmiyye ve Mürcie ile bu fırkaların kendi içlerinde ayrılmış oldukları kollar...

Eser, Necmeddin Ömer Neseî'nin *Risale fi beyânî'l-mezâhib* adlı eserinin şerhidir. İbrahim Ef. 333/4 numarada kayıtlı bir nüshası daha mevcuttur.

Kaynaklar: GAL,I,548-550; GAL,Suppl.,NI,762.

2. Kızılbaşlara dair mâlumât

كزلباشلره دائر معلومات

Serez 4002/6

202x135, 150x80

105^a vr. 22 str.

Ta'lik.

أوله: الحمد لله الذي ذهب بنور من استوقد من الكافرين للحرب تارا....

آخره: الضال المضل المدعو بخيدر لعن الله اعرانهم وانصارهم.

Muhtevâsı: Kızılbaşların itikadları, amellerinin keyfiyeti,

la'n ve ta'n edilmeri hakkında kısa ve öz bilgiler.

3. er-Redd ale'l-Müşebbihe

الرد على المشبه

Kadıızade M. Ef. 292/3

182x136, 127x88

270^b-285^b vr. 11 str.

Nesih, Hafız Türkistânî.

اوله: الحمد لله مستحق الحمد حق لا انقطاع و مستوجب الشكر باقضى ما يستطيع...
آخره: تعالى الله عما يقول الظالمون والملاحدون علوا كبيرا.

Muhtevâsı: Vech, ayn, yed ve istivâ sıfatları konusunda Müşebbihe'ye reddiye.

4. Risâletü't-tahkîk fi'r-redd ale'z-zındîk

رسالة التحقيق في الرد على الزنديق

Esad Ef. 1468/1

204x132, 139x62

13 vr. 21 str.

Ta'lik, Sadreddinzade, 1109 h.

اوله: الحمد لله الذي ليس لاوليته اول ولا خريته آخر بل هو الاول والآخر والظاهر..
آخره: فقدر على حسب علم منه والله تعالى اعلم صلى الله على سيدنا محمد .

Muhtevâsı: Eşyânın hakîkati, âyânı sâbite, Allah'ın ilmi, kesb, ihtiyâr, mümkinât, kulun fiili ve ilim-ma'lum ilişkisi konularında Zenâdika'nın görüşlerinin reddi.

SONUÇ

Akademik araştırmalarda literatür bilgisinin önemi ve gerekliliği düşüncesinden hareketle, *Süleymaniye Kütüphanesi'ndeki Mezhepler Tarihi İle İlgili Eserlerin Tanıtımı* adıyla yaptığımız bu çalışma sayesinde, - Eş'ariyye-Mâturîdiyye İhtilâfına dair 6 risâle dışında- tamamı Ehl-i Sünnet dışı fırkalarla ilgili, çoğunluğu yazma olan ve günümüzde yeterince tanınmayan 106 eseri ilim dünyasına kazandırmış olduk.

Eserlerin tanıtımını yaparken, şekil olarak tüm özelliklerini belirttik. Ayrıca ihtiva ettikleri konuları kısa ve öz olarak (muhtevalarını ifade edecek şekilde) zikrederek, eserler hakkında bilinmesi gerekli tüm bilgileri vermeye çalıştık.

Tanıtımını yaptığımız eserleri müelliflerinin vefat tarihlerini dikkate alarak kronolojik olarak sıralamamız neticesinde, araştırmamız, yaklaşık oniki asrı (241/855-1366/1946) içerisine alan kronolojik bir Mezhepler Tarihi görünümünü kazandı. Bu sayede , tarihte hangi dönemlerde ne tür mezheplerin ortaya çıktıklarını veya önem kazandıklarını da belirterek, bir anlamda Mezhepler Tarihi alanındaki gelişmelerin tarihî bir seyrini vermiş olduk.

Ülkemizde Mezhepler Tarihi ile ilgili araştırma ve yayınların azlığı dikkate alındığında bu ve benzeri çalışmaların önemi bir derece daha artmaktadır. Biz çalışmamızla bu alanda bir boşluğu doldurmayı hedefledik. Dileğimiz çalışmamızın bu alanda yapılacak yeni araştırmalara vesile olmasıdır.

BİBLİYOGRAFYA

ABDULCEBBAR, Abdurrahman, *Fihrisû matbûâtî'l-irâkıyye*, Bağdat 1978.

AKHTAR, Syed Waheed, *The Early Imâmiyyah Shiite Thinkers*, New Delhi 1988.

ATÂÎ, Nevîzâde Atâullah, *Hadâiku'l-hakâik fî tekmîleti's-Şakâik*, İstanbul 1268--- (neşr. Abdulkadir Özcan), İstanbul 1989.

ATSIZ, Nihal, " *Kemalpaşa-oğlu'nun Eserleri*". İÜ. Ed. Fak. Şarkiyat Mecmuası, sy. VI (1966), s. 71-112 ; sy. VII (1972), s. 83-135.

AVVÂD, Kûrkis, *Mücemû'l-müellifi'l-irâkıyyîn*, I-III, Bağdad 1969.

BAĞDATLI İsmail Paşa, *İzâhu'l-meknûn fi'z-zeyl 'alâ keşfi'z-zunûn* (neşr. Kilisli Rifat Bilge-Şrefeddin Yaltkaya), I-II, İstanbul 1945-47.

a.mlf. *Hediiyetu'l-ârifîn esmâu'l-müellifîn ve âsâru'l-muşannifîn*, I (neşr. Kilisli Muallim Rifat-İbnu'l-Emin Mahmud Kemal), İstanbul 1951-55. II (neşr. İbnu'l-Emin Mahmud Kemal-Avni Aktuç), İstanbul 1951-55.

BROCKELMAN, Carl, *Geschichte der arabischen Litteratur*, I-II, Leiden 1943-49.

a.mlf., *Geschichte der arabischen litteratur Supplementband*, I-III, Leiden 1937-42.

BURSALI Mehmed Tahir, *Osmanlı Müellifleri*, I-III, İstanbul 1972.

BL, *Büyük-Larousse*, Sözlük ve Ansiklopedisi, I-XX, İstanbul, 1986.

DİA, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 1988---

EBU'L-ÛLÂ Mardin, *Huzur Dersleri*, I-III, İstanbul 1951-66.

İBN KESİR, İsmail b. Ömer b. Kesir, *el-Bidâye ve'n-nihâye*, XIV, Beyrut 1966.

İA, *İslam Ansiklopedisi*, I-XIII, İstanbul 1940-88.

İSMET, Fındıklı İsmet Efendi, *Tekmiletu's-şakâik fî hakk-ı ehli'l-hakâik*, (neşr. Abdulkadir Özcan), İstanbul 1989.

İZMİRLİ, Celaleddin, *İzmirli İsmail Hakkı Hayatı, Eserleri, Dinî ve Felsefî ilimlerdeki mevkiî, Jübilesi ve Vefâtı*, İstanbul 1946.

KARABULUT, Ali Rıza, *Kayseri Râşid Efendi Kütüphanesi'ndeki Türkçe Farsça Arapça Yazmalar Kataloğu*, Kayseri 1982.

KARADAŞ, Cağfer, Ali *el-Kârînin Akâide Dâir Eserleri ve Bazı İtikâdî Görüşleri*, (M.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans tezi), İstanbul 1991.

KATİB ÇELEBİ, *Keşfü'z-żunûn 'an esâmî'l-kütüb ve'l-fünûn* (neşr. Kilisli Muallim Rifat-Şerefeddin Yaltkaya), I-II, İstanbul 1360-62/1941-43.

KEHHÂLE, Ömer Rıza, *Mücemû'l-müellifîn: terâcimü musannifi'l-kütübî'l-Arabiyye*, I-XV, Dımaşk 1376-80/1957-61--> Beyrut ts. (Dâru ihyâi't-turâsî'l-Arabî).

KÖPRÜLÜ, Köprülü Kütüphanesi Yazmalar Kataloğu (haz. Ramazan Şeşen, Cevat İzgi, Cemil Akpınar), I-III, İstanbul 1406/1986.

MEHMED SÜREYYA, *Sicilli Osmânî*, I-IV, İstanbul 1308-1315-- Heppenheim, Bergstrasse 1971.

ML, *Meydan-Larousse*, Büyük Lügat ve Ansiklopedi, I-XII, İstanbul 1969-73.

MÜBEŞŞİR, Tırâzî, *Fihrisü maṭbûâtî't-Türkiyyeti'l-ʿOsmâniyye*, I-III, Kahire 1982.

MÜNECCİD, Selahaddin, *Mücemû'l-maḥṭûṭâtî'l-maṭbûâ*, I-V, Beyrut 1968.

SERKİS, Yusuf İlyan, *Mü'cemû'l-maḥṭûṭâtî'l-ʿArabiyye*

ve'l-muarrebe, I-II, Kahire 1346/1928.

SEZGİN, Fuat, *Geschichte des arabischen Schrifttums*, I-IX, Leiden 1967-84.

ŞEMSEDDİN SÂMÎ, *Kâmûsü'l-a'lâm*, I-VI, İstanbul 1306-16/1888-99.

ŞEŞEN, Ramazan, *Nevâdiru'l-maḥṭûṭâtî'l-ʿArabiyye fî mektebât-i Türkiye*, I-III, Beyrut 1972-75.

TAŞKÖPRİZÂDE, eṣ-Şakâikü'n-nû'mâniyye fî ʿulemâ-i'd-devleti'l-Oṣmâniyye (neşr. Ahmed Subhi Furat), İstanbul 1405/1985.

TERZİOĞLU, Habip, *İzmirli İsmail Hakkı ve Kütüphanesindeki Kelam İlmiyle İlgili Eserlerin Tanıtımı*, (M.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans tezi), İstanbul 1989.

TÜRK ANSİKLOPEDİSİ, I-XXVI, Ankara 1972.

YURDAGÜR, Metin, *Bibliyoğrafik Bir Kelam Tarihi Denemesi*, İstanbul 1989.

ZİRİKLİ, Hayreddin, *el-ʿĀlām: Kâmûsü terâcim*, I-X, Kahire 1373-78/1954-59.

ARAŞTIRMADA TANITILAN ESERLER

1. Aslu'ş-Şîa ve usûlihâ	47
2. Bâkûretu's-süleymâniyye fî keşf-i esrâr-ı diyâneti'n-Nusayriyye.....	42
3. Bektâşîlik ve Bektâşîler.....	55
4. Bektâşî sırrı.....	48
5. Bugünkü vehhâbîlik veya ihvan fırkası.....	53
6. Câmi-u ihtilâfî'l-mezâhib li keşfihi'l-makâsîd ve'l-meârib.....	56
7. Cuz'un fîhi imtihânu's-sünnî mine'l-bid'î.....	13
8. ed-Durretu'l-muziyye fî'r-redd alâ ibn Teymiyye.....	17
9. Durzî mezhebi.....	47
10. Ehlu'l-bid'aya âid bir risâle.....	26
11. el-Fark beyne'l-fırak.....	11
12. el-Fasl fi'l-milel ve'l-ehvâ ve'n-nihal.....	11
13. Fetvâ der hakk-ı kızılbaş.....	23
14. Fetvâ fî hakk-ı revâfız-ı acem.....	34
15. el-Fırak.....	14
16. Fıraku'd-dâlle.....	37
17. Fıraku'l-islâmiyye (kulluhum muslimûn).....	48
18. Habîetu'l-ekvân fî iftirâki'l-ümem ale'l-mezâhibi ve'l-edyân.....	44
19. Hilâfiyyât.....	34
20. el-Hucecu'l-kat'iyye li't-tifâkı'l-fırakı'l-islâmiyye.....	36
21. el-İhtilâf beyne'l-Eş'arî ve'l-Mâturîdî.....	21
22. İkdü'l-cevherî fi'l-fark beyne kudretyi'l-Mâturîdî ve'l-Eş'arî.....	41
23. el-İmâme ve's-siyâse.....	9
24. İmâmiyye mezhebine dâir birkaç hadîsin farsçaya tercemesi.....	33
25. İlğâmu'l-hacer li men zekâ sâbbe Ebî Bekr ve Ömer.....	21
26. Kasîde der hakk-ı kızılbaş.....	28
27. Kasîdetu'l-karrâ fi'l-ihtilâf beyne'l-Eş'arî ve'l-Mâturîdî.....	17

28. Kasîde-i mîmiyye.....	52
29. Keşfu'l-esrâr'l-Bâtıniyye ve ahhârî'l-Karâmita.....	11
30. Kızılbaşlara dâir malumât.....	56
31. Kızılbaşların hezeyanlarını mübeyyen risâle.....	54
32. Kitâbu'l-muktazab mine't-temyîz limâ fi'l-Keşşâf mine'l-i'tizâl.....	15
33. Kitâb-u Resmî Ali Baba.....	33
34. Kitâb-u terceme-i keşfi'l-ğumme.....	24
35. Makâle fî icmâli'l-keâm	45
36. Makâlâtı'l-islâmiyyîn.....	9
37. Ma'rifetu'z-zındîk min gayrihî.....	18
38. Menâru'l-hudâ fî isbâtı'n-nass alâ eimmeti'l-isnâ aşer.....	45
39. Mezâhib-i islâmiyyeden akâid-i İmâmiyye.....	51
40. el-Milel ve'n-nihal.....	14
41. Minhâcu'l-kerâme fî ma'rifeti'l-imâme.....	16
42. Minhâcu't-tâlibîn fi'r-redd ale'l-fırkatı'l-hâliketi'l-Bâbiyye.....	51
43. el-Minhâtu'l-vehbiyye fî reddi'l-vehhâbiyye.....	43
44. Muhtasar fî beyân-i makâlât-i ehli'l-âlem	31
45. Munâzarat-u Ca'fer b. Muhammed es-Sâdık ma'a'r-râfızî.....	50
46. Mümeyyizet-ü mezhebi'l-Mâturîdiyye an mezhebi'l-gayriyye...28	
47. Nâsiruddin Şah ve Bâbîler.....	46
48. Nazmu'l-ferâid ve cem'ul-fevâid.....	24
49. Nehcu'l-belâğa.....	10
50. en-Nekûlu's-şer'iyye fi'r-redd ale'l-vehhâbiyye.....	42
51. en-Nevâkız fî reddi'r-revâfız.....	27
52. Oniki imâm'a âid bir cetvel.....	38
53. er-Redd ale'l-Cehmiyye ve'z-Zenâdika.....	8
54. er-Redd ale'l-Müşebbihe.....	57
55. Reddun alâ redd-i ibn Rûzbehân ve şerhihî li şeyhi's-şîa.....	32
56. Risâle fî ahkâmı'z-zındîk.....	20
57. Risâle fî beyân-i fırakı'd-dâlle.....	13
58. Risâle fî beyân-i mezâhibi'l-bâtîle.....	18
59. Risâle fî beyân-i mezhebi't-tâifeti'l-yezîdiyye.....	35
60. Risâle fî beyân-i mezâhibi's-şîa.....	8
61. Risâle fî fırakı'd-dâlle.....	21

62. Risâle fî hakk-ı revâfız.....	26
63. Risâle fî keyfiyyeti'l-münâzara ma'a's-Şîa ve'r-redd aleyhim...	43
64. Risâle fî mu'tekadâtı'z-zeydiyye.....	54
65. Risâle fi'r-redd ale'l-Mûtezile.....	38
66. Risâle fi'r-redd ale'n-Nusayriyye.....	16
67. Risâle fî redd-i kavl-i men kâle inne'l-abde mecbûrun	29
68. Risâle fî reddi's-Şîa fî meshi'r-ricl.....	55
69. Risâle fî tahkîk-i mâ kâle'l-Kâilîne bi'l-hâl.....	22
70. Risâle fî tashîh-i lafzı'z-zındîk.....	13
71. Risâle fî ta'yîni'l-mezhebi ani'l-Cebriyye ve'l-Kaderiyye.....	51
72. Risâle fî tebâyuni'd-dâreyn.....	49
73. Risâle fî tekfîr-i revâfız.....	22
74. Risâle fî tekfîr-i revâfız	49
55. Risâle-i fırak-ı dâllez.....	25
76. Risâle-i mansıb-ı İmâmet.....	53
77. Risâle-i mesâil-i muhtelifa beyne'l-Eş'arî ve'l-Mâturîdî.....	37
78. Risâletu'l-münciye ani'l-hatai'l-vâkı beyne'n-nâciye ve.....	35
79. Risâletu'l-muftezile fi'r-redd ale'l-Mûtezile.....	55
80. Risâletu'r-redd ale'l-Mücessimet-i ve's-Şîa.....	14
81. Risâletu't-tahkîk fi'r-redd ale'z-zındîk.....	57
82. Risâle teteallaku bi ahvâli'r-revâfız.....	39
83. Rucû an fetvâ fî hakk-ı revâfız.....	49
84. Savâiku'l-ilâhiyye fi'r-redd ale'l-vehhâbiyye.....	39
85. es-Savâiku'l-muhrika fi'r-redd alâ ehli'r-revâfızı	25
86. Selahaddin Eyyûbî ve İsmâîlîler.....	45
87. es-Seyfu'l-bâtır li rigâbi's-Şîa ve'r-râfizati'l-kevâfir.....	30
88. es-Seyfu'l-meslûl ale'z-zındîk ve sâbbi'r-resûl.....	17
89. es-Sihâmu'l-hârîka fi'r-redd ale'z-zenâdika.....	19
90. es-Sihâmu'l-mârîka fî esmâi'l-fıraki'd-dâllez.....	20
91. Sulâletü'r-risâle fî zemmi'r-revâfız min ehli'd-dalâle.....	30
92. Şemmu'l-avârız fî zemmi'r-revâfız.....	29
93. Şerh-u risâleti'r-redd ale'l-vehhâbiyye.....	40
94. eş-Şîa fi't-târih.....	52
95. et-Tabsîr fi'd-dîn ve temyîzi'l-fırkati'n-nâciyeti ani'l-fıraki'l-...12	

96. et-Tâlîd fî mezheb-i ehli'd-tevhîd.....	46
97. Târîh-i vehhhâbiyyân.....	44
98. Tavzîh an tevhîdi'l-hallâk-ı fî cevâb-i ehli'l-irak.....	40
99. Tercemetu'l-abkariyye ve's-savletu'l-haydariyye.....	39
100. Terceme-i huceci'l-kat'iyye li't-tifâkı'l-fırakı'l-islâmiyye.....	50
101. Terceme-i milel ve'n-nihal.....	32
102. Tuhfe-i isna aşeriyye.....	41
103. el-Usûl mine'l-kâfî.....	10
104. Yezîdân tâifesinin şer'an katllerinin helal olduğına dâir.....	27
105. Zubdetu'l-akâid nuhbetu'l-fevâid.....	53
106. ez-Zubde fî usûl-i mezhebi'l-imâmiyye.....	31

MÜELLİFLER *

1.A. Rıfkı.....	48
2. ABDULLAH Efendi (ö.1155/1742).....	34
3. ADANÎ, Süleyman Efendi (ö.1250/1834).....	42
4. AHAVEYN, Mevlânâ Muhyiddin Muhammed (ö.904/1498).....	19
5. AHMED b.HANBEL, Ebû Abdillâh Ahmed b.....(ö.241/855).....	8
6. AKKİRMÂNÎ, Muhammed b. Mustafa (ö.1174/1761).....	37
7. ALÎ el-KÂRÎ, Ebu'l-Hasen Nûruddin Ali b. (ö.1014/1605).....	29
8. ALÎ KÂŞÎF el-ĞİTÂ, Muhammed Hüseyin (ö.1350/1931).....	47
9. ALÎ KUDSÎ (Konyalı).....	48
10. ÂMİLÎ, Bahâuddin b. Hüseyin b..(ö.1031/1622).....	31
11. ANTÂKÎ, Yûsuf b. Cemâleddin.....	49
12. AYDINÎ, Âlim b. Muhammed Hamza (ö.1204/1789).....	49
13. BÂBERTÎ, Şeyh Ekmeleddin..Muhammed (ö.786/1384).....	18
14. BAĞDÂDÎ, Davud b. Seyyid Süleyman (ö.1299/1881).....	43
15. BAGDÂDÎ, Ebû Masûr Abdulkâhir b. Tahir (ö.429/1037).....	11
16. BAĞDÂDÎ, Şerif Raziyyuddin Muh.(ö.406/1015).....	10
17. BAHRÂNÎ, Ali b. Abdullah b. Ali (ö.1319/1901).....	45
18. BUHÂRÎ, Alaaddin Muhammed b. Muh. (ö.841/1438).....	18
19. BUHÂRÎ, Ebu'l-Kâsım Abdurrahman b. Saîd el-Ensârî.....	50
20. CÂHİZ, Ebû Osman Amr b. Bahr (ö.255/869).....	8
21. DAHLAN, Seyyid Ahmed b Zeynî (ö.1304/1886).....	43
22. DEYRÎ, Sâdeddin b. Seyyidinâ Mevlânâ (ö.867/1462).....	19
23. DİHLEVÎ, Abdulaziz b. Şah Veliyyullah (ö.1239/1825).....	41
24. EBUSSUÛD el-İMÂDÎ, Muh. b. Muh. ... (ö.982/1574).....	26
25. EBU'T-TAYYİB, Muhammed Sıddık Han (ö.1307/1889).....	44

* Çalışmamızda eserlerini tanıttığımız müellifler.

26. ERZURÛMÎ, Hüseyin b. Yusuf	(ö.1159/1746).....	35
27. ESÎRÎ, Kadızâde Muhammed Ef.	(990/1582).....	28
28. ESLEMÎ, Hâfız Ğulam Muhammed b. Şeyh	(ö.1227/1812)....	39
29. EŞ'ARÎ, Ebu'l-Hasen Ali b. İsmail	(ö.324/936).....	9
30. EYÛP SABRÎ Paşa er-Rûmî	(ö.1304/1886).....	44
31. ĞAMRÎ, Ahmed b. Bedreddin b. Sadeddin	(ö.905/1499)....	20
32. GELENBEVÎ, İbn Şeyh Mustafa İsmail	(ö.1205/1791).....	38
33. GEVREKZÂDE Hasan	(ö.1216 h.?).....	50
34. HEYTEMÎ, Şihâbuddin Ebu'l-Abbas Ahmed b.	(ö.974/1567)..	25
35. HILLÎ, Cemâleddin Hasan b. Yusuf b. Ali	(ö.726/1325).....	16
36. HÎTÎ, Ali b. Şeyh Ahmed	(ö.1025/1616).....	30
37. HÛYÎ, Şeyh Abdurrahîm	(ö.1300 h.'den sonra.).....	50
38. HÜSEYÎNKULU.....		51
39. HÜSEYİN Efendi.....		51
40. IRÂKÎ, Ebû Muh. Osman b. Abdullah	(ö.500/1106).....	13
41. el-ITÂKÎ, Yusuf.....		52
42. İBN HAZM, Ebû Muh. Ali	(ö.456/1064).....	11
43. İBN KEMAL (Kemalpaşazâde)	(ö.940/1534).....	21
44. İBN KUTEYBE, Ebû Muh. Abdillâh b. Muslim	(ö.276/889)....	9
45. İBN TEYMÎYYE, Takiyyuddîn Ebu'l-Abbas....	(ö.728/1328)....	16
46. İSFERÂÎNÎ, Ebu'l-Muzaffer Tahir b. Muh.	(ö.471/1078)....	12
47. İZMİRLÎ, İsmail Hakkı	(ö.1366/1946).....	47
48. KARA HALİL Paşa (Çorlulu)	(ö.1189/1775).....	37
49. KULEYNÎ, Muh. b. Yakub b. İshak	(ö.328/939).....	10
50. KURTUBÎ, Ahmed b. Ömer b. İbrahim	(ö.656/1253).....	14
51. LÛTFÎ Paşa	(ö.961/1554).....	25
52. MAHMUD Efendi	(ö.1222/1807).....	39
53. MAR'ÂŞÎ, Nûrullah b. Şerif	(ö.1105/1693).....	32
54. MESTÇİZÂDE, Abdullah b. Osman b.	(ö.1150/1737).....	34
55. MİRZA (Mahdum), Muîniddin Eşref	(ö.988/1580).....	27
56. MUHAMMED Atâullah b. Şerif Muh.	(ö.1236/1820).....	40
57. MUHAMMED Bâkır İbn Muh. Takî b. Maksûd	(ö.1111/1700)..	33
58. MUHAMMED Hüseyin b. Zeyn	(ö.1355 h.'den sonra).....	52
59. MUHAMMED İsmail Şehid.....		53

60. MUHAMMED Muğurlu Fethi.....	53
61. MÜSTAKİMZÂDE Süleyman Sadeddin (ö.1202/1787).....	38
62. NAZİF, Süleyman (ö.1346/1927).....	46
63. NECDÎ, Süleyman b. Abdulvehhab (ö.1233/1818).....	39
64. NUH b. Mustafa (ö.1070/1659).....	32
65. RATBEKÎ, Abdullah b. Ahmed (ö.1159/1746).....	35
66. RESMÎ Ali Baba (ö.1149/1736).....	33
67. SUBKÎ, Ebu'l-Hasen Takıyyuddin Ali b.(ö.756/1355).....	17
68. SUKÛNÎ, Ebû Ali Ömer b. Muh. b. Halil (ö. 717/1317)....	15
69. SUNGÛRÎ, Hasan b. Ömer.....	53
70. SUYÛTÎ, Celâleddin Ebu'l-Fazl Abdurrahman (ö.911/1505).....	20
71. SÛVEYDÎ, Ebu'l-Berekât Cemâleddin (ö.1174/1761).....	36
72. ŞAHRUZÛRÎ, Mevlânâ Hâlid Ziyâuddîn (ö.1242/1826)....	41
73. ŞARUBÎM, Mihail b. (ö.1336/1918).....	46
74. ŞATTÎ, Hasan b. Ömer (ö.1247/1858).....	42
75. ŞATTÎ, Muhammed b. Ahmed.....	54
76. ŞEHRİSTÂNÎ, Muhammed b. Abdulkерim (ö.548/1153)....	14
77. ŞEYHZÂDE, Abdurrahim b. Ali (ö.944/1534).....	24
78.ŞEYHZÂDE, Muhammed b. Esad (ö.1264/1848 ?).....	55
79. ŞEYH Baba	55
80. ŞİRAZÎ, Ebu'l-Ferec Abdulvâhid b. Muh. (ö.486/1093)....	12
81. ŞİRVÂNÎ, Muhammed Emin İbn Sadreddin (ö.1036/1626)..	31
82. TEVKİÎ, Abdulmenân Feyzi Süleyman.....	55
83. TOYRÂNÎ, Hasan Hasaney (ö.1315/1897).....	45
84. VÂNÎ, Mustafa b. Abdullah (ö.1000/1591).....	29
85. YAHYÂ Bey (Şâir) (ö.990/1582).....	28
86. YEMÂNÎ, Muhammed b. Malik (ö.470/1077).....	11
87. ZEYDAN, Corci (ö.1332/1914).....	45
88. ZİVÂRÎ, Ali b. Hasan (ö.960/1552).....	24

İNDEKS

A

Abbâsîler, 52
 Acârîde, 14
 Adâlet, 51
 Adıyy b. Musâfir, 35
 Adl, 33, 47
 Hz. Aîşe, 50
 Hz. Ali, 16, 29
 Ali b. Fazl el-Cedenî, 12
 Ali Muhammed Bâb, 52
 Âraz, 37
 Arş, 15
 Ashâb-ı Anâsır, 44
 Âyân-ı sâbite, 57
 Ayn, 15, 57

B

Bâbîler, 46
 Bâbiyye, 52
 Bahâeddin Ali b. İsa Erbili, 25
 Basar, 24, 37
 Bâtınîler, 46
 Bâtiniyye, 11, 31, 46
 Bekâ, 24
 Bektâşîlik, 48, 55
 Bi'set, 53

C

Câfer Sâdık, 50
 Cebriyye, 13, 14, 18, 21, 25, 27, 37, 51, 54, 56
 Cehmiyye, 8, 12, 13, 21, 40, 56
 Cehennem, 17
 Cenb, 15

D

Dehrî, 19
 Dehriyye, 44
 Dırâriyye, 12
 Dürzîler, 47

E

Hz. Ebûbekr, 9, 16, 21, 22, 26, 27
 50
 Ebû Saîd el-Cenâbî, 12
 Ehl-i Beyt, 18, 20, 26, 27, 33
 Ehl-i Hind, 44
 Ehl-i Sünnet, 12, 13, 15, 22, 25
 28, 32, 37, 44, 48, 49
 Emevîler, 52
 Eş'ariyye, 17, 22, 24, 34, 37, 41, 44, 52

- F**
Hz. Fâtıma, 25
 Fırka-i nâciye, 35, 40, 54
 Fısk, 15
- H**
 Harûriyye, 13, 14
Hasan b. Mihran, 12
 Havâric, 12, 18, 21, 25, 27, 29, 31, 34, 37, 40, 52, 54, 56
 Hilâfet, 40
 Hukemâ, 34
 Hulafâ-i Râşidîn, 27
- I**
 Irak, 35
- İ**
İbn Rûzbehân b. Fazlullah, 32
İbn Teymiyye, 17
 İmâmet, 8, 16, 39, 45, 47, 51, 53
 İmâmiyye, 10, 12, 14, 32, 33
 İsmâiliyye, 46, 47, 52
 İstivâ, 15, 57
- K**
 Kaderiyye, 12, 13, 14, 18, 21, 25, 27, 28, 40, 51, 56
 Kâfir, 19
 Karâmita, 31
 Kerâmet, 43
 Kerrâmiyye, 12
 Keşfu'l-hakk, 32
- Keşşaf, 15
 Keysâniyye, 12, 52
 Kızılbaşlar, 23, 54, 56
- L**
 Lalş vadisi, 35
 Lems, 24
- M**
 Mârikıyye, 14, 20
 Mâturîdiyye, 17, 24, 35, 37, 41, 52
 Mead, 39, 40, 47, 51, 52
 Mehdî, 34
 Melâhide, 31
 Me'mun, 9
 Meymun el-Kaddah, 12
 Muattıla, 14, 19, 27
 Muhammed b. Zekerıyya, 12
 Mûtezile, 22, 29, 31, 34, 37, 38, 40, 44, 54, 56
 Mükâşife, 20
 Mülhide, 12, 20
 Mürcie, 12, 13, 18, 21, 25, 29, 31, 37, 40, 44, 54, 56
 Mürted, 19
 Müşebbihe, 12, 14, 25, 29, 31, 37, 54
 Müteşâbihât, 24
 Mucize, 40, 52
 Mut'a nikahı, 47
 Münecime, 20

N

Nasârâ, 16, 44
 Nâsıbiyye, 14
 Neccâriyye, 12, 29, 37, 54
 Necd, 53
 Neseî, 56
 Nusayrîler, 29
 Nusayriyye, 16, 42, 52
 Nübüvvet, 39, 47, 51

O

Oniki imam, 16, 25, 33, 38, 45

Ö

Hz. Ömer, 21, 22

R

Rafızîler, 22, 26, 27, 28, 30, 49
 Revâfız, 13, 14, 18, 20, 21
 25, 27, 34, 56
 Rü'yetullah, 32

S

Sâbbe, 20
 Sebbâiyye, 52
 Sabbâhiyye, 31
 Sâbie, 44
 Selef, 40
 Seneviyye, 44
 Sufustâiyye, 14

Ş

Şah İsmail, 22
 Şefaât, 40, 43
 Şemm, 24
 Şeyheyn, 30
 Şîa, 8, 31, 36, 37, 39, 44
 47, 52, 54, 55
 Şirk, 40

T

Tabîiyyûn, 44
 Teberrâ, 33
 Tekvin, 24, 37
 Tevellâ, 33
 Tevessül, 43
 Tevhid, 47, 51, 52

V

Vech, 57
 Vehhâbiyye, 40, 41, 42, 43,
 53, 44

Y

Yed, 15, 57
 Yehûd, 16, 44
 Yezîdîler, 27, 35
 Yusuf Mutahhir b. Hullî, 32

Z

Zemahşerî, 15
 Zenâdika, 12, 20, 44, 52
 Zeydiyye, 8, 14, 52, 54
 Zındık, 18, 19, 20, 23

